Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 648 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 3 ՄԱՐՏ 1886 (Ն. Տ.) 15 ՄԱՐՏ 1886 9 ՃԷՄԱԶԻ ԻՒԼ ԱԽԸՐ 1303

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

در علیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան	գանձեան արծաթ		200
» » Վեցամսեայ	»	»	100
» » Եռամսեայ	»	»	50
Գաւառաց համար և արտաքին Տարեկան	»	»	240
Գաւառաց համար և արտաքին Վեցամսեայ	»	»	120
Օտար երկիրներ, Տարեկան		Ֆրանք	56
» Վեցամսեայ			28

Դուրս ղրկուած լրագրաց համար ծախքը տպագրութեան վրայ է
Խմբագրութեանս ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չ'առուիր։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՇԱԲԱԹ, 1 ՄԱՐՏ, 1886

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Բ.

Նախընթաց յօդուածով մը (*) քննեցինք մեր ազգային վարժարանաց դրութեան պատճառները։ Տեսանք թէ, Թաղերուն դպրոցի մասին իրարմէ և կեդրոնական իշխանութենէն բոլորովին անկախ լինելն ո՛ր աստիճան տկարացուցած է անոնց իւրաքանչիւրին կրթական գործն։ Ուր որ կարելի է, Թաղային դպրոցներն իրարու հետ միացնել, զոմանս պարզ Նախակրթարանի և ուրիշներն Ուսումնարանի վերածելով, և ամենուն վրայ Թաղային միջամտութիւններն նուազեցնել և Կեդրոնին կրթական իշխանութիւնն աւելցնել,— ասոնք եղան մեր ընդհանուր եզրակացութիւնք, ի մասին վարչութեան մեր հանրային վարժարանաց։

Այս երկրորդ յօդուածով, կ'առաջադրենք քննել ազգային վարժարանաց ուսմանց յայտագիրն։

Ամեն ժողովրդի դպրոցական ուսմանց կարգին մէջ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԼԵԶՈՒՆ առաջին տեղը կը բռնէ ի հարկէ։ Մանկոցէն մինչեւ Ուսումնարանի բարձրագոյն կարգն ամենէն աւելի խնամ կը տարուի Ազգային Լեզուին։ Մեր մէջ ալ այնպէս է։ Մեր Ազգային Լեզուն հայերէնն է, գրաբար և աշխարհաբար, և հայ լեզուին ուսման Թաղային թէ մասնաւոր ամեն հայ վարժարաններու մէջ ուրիշ ամեն ուսմանց վրայ առաւելութիւն կ'ընծայուի, աւելի ժամանակ և աւելի խնամք կը նուիրուի։

Աստ կը ներկայանայ քննութեան առաջին առարկայ մը։

Ի՞նչ է պատճառն որ ամեն ազգ իւր դաստիարակութեան մէջ առաջին տեղը կուտայ Ազգային Լեզուին։ Ընդհանրապէս, Ազգային լեզուն ունի երեք որոշ հանգամանքներ, երեք որոշ առաւելութիւններ, որով իւր ուսումն գեր ի վերոյ կը հանդիսանայ ուրիշ ամեն ուսումէ։ Ազգային Լեզուն է, (Ա.), Ժողովրդային և պատմական լեզու մը։ Ազգի մը նախկին և արդի սերնդոց լեզուն է, այնպէս որ նոյն ազգին պատկանող քիչ չատ բարեկիրթ անձ մը չի կրնար անգէտ լինել անոր։ Ազգային Լեզուն է նաև, (Բ.), Պետական և Երկրային լեզու մը, այսինքն՝ երկրի մը և կառավարութեան մը լեզուն, որով երկրի մը բնակիչք զիրար կը հասկընան, իրարու հետ առուտուր կ'ընեն; որով երկրի մը օրէնքներն հրատարակուած են, և որով երկրի մը կառավարութիւնը կը խօսի ժողովրդեան հետ, և փոխադարձապէս։ Ազգային Լեզուն է, վերջապէս, (Գ.), Մտային և արուեստական զարգացման միջոց մը, գիտութեանց և դպրութեանց հմտանալու միակ միջոցըն, որով ուսանողը կը պատրաստուի ազատ ասպարէզներու, և որով գրուած դասագրքերու օգնութեամբ կը սովրի, ի հարկին, մեքենական արուեստներն ալ։

Այս երրեակ նշանաւոր հանգամանքը տեսնելով ազգային լեզուին վրայ, բնական է որ քաղաքակիրթ ազգերը մեծագոյն խնամ տանին անոր ուսման։

Բայց երբ մեք եւս նոյնչափ խնամ կը տանինք մեր վարժարանաց մէջ եւ նոյնչափ ժամանակ կուտանք մեր ազգային լեզուի ուսուցման, խնդիր մ'է թէ մեր ազգային լեզու ո՛ր աստիճան կը կրէ յինքեան այս երրեակ հանգամանք, այս երրեակ օգտակարութիւն։

Թէ հայ ազգին ժողովրդային և պատմական լեզուն հայերէնն է, և թէ այս պատճառաւ իսկ հարկ է ամեն խնամ տանիլ հայերէնի ուսուցման, զայս ո՛չ մէկ խելացի, ո՛չ մէկ զգայուն Հայ կարող է ժխտել։ Բայց նաեւ ո՛չ ոք կրնայ ուրանալ թէ հայ լեզուն պետական եւ երկրային լեզու մը չէ. այսինքն՝ կառավարութիւնք որոց հպատակ ենք, չեն վարիր հայերէնով, և բնակիչք երկրին որոց հետ կը գործենք ամեն օր՝ չեն խօսիր հայերէն։ Ոչ իսկ Հայաստանի մէջ հայ լեզուն է երկրային տիրող լեզուն։ Հարկ ի վերայ կայ մեզ ուրեմն՝ ուսուցանել մեր տղայոց նաեւ պետական և երկրային լեզու մը,— աստ Թուրքերէն, անդ ռուսերէն,— ըստ պահանջման քաղաքական և աշխարհագրական հանգամանաց, և այս՝ նոյնչափ ստիպողաբար որչափ բուն իսկ ազգային լեզուն. քանի որ տեսանք թէ ազգային լեզուին էական հանգամանքներէն մին է լինել նաեւ երկրային և պետական լեզու։ Նմանապէս չի ժխտուիր թէ հայ լեզուն չէ մտային և արուեստական զարգացման միջոց համարուող լեզուներէն, քանի որ բժիշկ, փաստաբան, երկրաչափ, մեքենագործ, գրագէտ լինել, կամ պարզապէս գիտութեանց և դպրութեանց հմտանալ և իւր միտքը զարգացնել փափաքող մեր տղայոց համար անհրաժեշտ է ուսանիլ եւրոպական լեզու մը, և այս՝ նոյնչափ ստիպողաբար որչափ բուն իսկ ազգային լեզուն. քանի որ տեսանք թէ ազգային լեզուին էական հանգամանքներէն մին է լինել միջոց մտային և արուեստական զարգացման։

Այսպէս. Թէեւ մեք Եւրոպացւոց չափ ժամանակ և նոյնչափ խնամք կուտանք ազգային լեզուին, բայց հազիւ մէկ երրորդ մասը կը քաղենք այն օգտին զոր Եւրոպացիք կը քաղեն ազգային լեզուէն։ Ուր որ եւրոպացի տղայն կը շատանայ ուսմամբ միայն մէկ լեզուի, մեր տղայք դատապարտեալ են երեք տարբեր լեզուներ սովրելու։ Ուր որ եւրոպացի աշակերտը, լաւ սովրելով միայն զ'իւր մայրենի լեզու, հմտովին կը տիրանայ ժողովրդային, պատմական, պետական, երկրային, գիտական և արուեստական լեզուի մը, հայ աշակերտը, սովրելով միայն զ'իւր մայրենի լեզու, այս առաւելութեանց մեծագոյն մասէն զուրկ կը մնայ դեռ։ Պարտի սովրիլ նաեւ ուրիշ երկու օտար լեզուներ։ Իւր մայրենի լեզուին իսկ ուսումն այնչափ դիւրին չէ իրեն որչափ՝ օրինակի համար՝ Ֆրանսացի տղու մը դիւրին է ուսումն իւր մայրենի լեզուի. զի ֆրանսերէնն, ինչպէս ուրիշ եւրոպական լեզուներ, մի՛ է մատենագրութեան մէջ, և հետեւապէս մի՛ է դպրոցի մէջ։ Հայերէնը մի չէ մատենագրութեան մէջ, և դպրոցական մը, թէեւ լաւ աշխարհաբար գրէ, չի հետեւիր թէ լաւ գրաբար ալ կը գրէ։ Ի մի բան, ուր որ եւրոպացի աշակերտը միայն մէկ ժամ կուտայ լեզուի ուսման, հայ աշակերտը, մի և նոյն առաւելութիւններն ստանալու համար, դատապարտեալ է 4 կամ 5 ժամ տալ լեզուաց ուսման։

Շատ միտք յոգնեցնելու պէտք չի կայ հասկնալու համար թէ այս իրողութիւնք ո՛րչափ ծանրակշիռ հետեւանք ունին մեր դաստիարակութեան գործին վրայ։ Երբ կ'ըսենք թէ հայ տղայն եւրոպացի աշակերտէն քառապատիկ կամ հնգապատիկ աւելի կ'աշխատի լեզուի ուսման, կարելի չէ մերժել այս իրողութիւն՝ առարկելով թէ «Եւրոպացի տղայն ալ իւր լեզուէ զատ ուրիշ լեզուներ կը սովրի»։ Իւր լեզուէն զատ եւրոպացի տղուն սովրած ամեն լեզուն, հին թէ նոր, նոր շահ մ'է իրեն, նոր հարստութիւն մ'է իւր մտաց, նոր տարր մ'է իւր աշխարհային յաջողակութեան, մինչ հայ տղայն պարտաւոր է Թուրքերէն և ֆրանսերէն սովրիլ՝ միայն իւր ազգային լեզուին իրեն զլացած առաւելութեանց տիրանալու համար, առաւելութիւններ զորս եւրոպացի տղայն արդէն ստացած է, ուսանելով միայն զ'իւր մայրենի լեզու։

Արդ, երբ հայ տղայն քառապատիկ կամ հնգապատիկ աւելի ժամանակ կուտայ լեզուի ուսման, գիտենք թէ իւր ուղեղ, բաղդատմամբ եւրոպացի տղուն ուղեղին, քառապատիկ կամ հնգապատիկ ծաւալ չունի։ Ուրեմն, երբ քանի մը պատիկ աւելի ժամանակ և աւելի խելք կուտայ լեզուի ուսման, հայ տղայն ի հարկէ ժամանակ և խելք կը գողնայ ուրիշ ուսումներէ, այսինքն՝ գիտութիւններէ, մաթեմատիքական և բնական։ Եւ որովհետեւ արդի իմաստասէրներէ և ընկերաբաններէ հաստատուած ճշմարտութիւն մ'է թէ ազգի մը մտային և նիւթական զարգացումը կախում ունի գլխաւորապէս գիտութեանց մէջ միայն իւր ըրած յառաջդիմութեան աստիճանէն, կը հետեւի թէ, մեր դաստիարակութեան արդի ընթացքն հայ ազգը մտային և նիւթական զարգացման ճամբուն մէջ աւելի կամ նուազ յետամնաց պահելու հանգամանքն ունի։

Այս եզրակացութիւն արդարեւ շատ ծանր է։ Հարեւանցի մտածողներուն համար, անհասկնալի է թերեւս։ Ընդհանուրին համար շատ անախորժ է անշուշտ։ Բայց խնդիրն ամեն նախապաշարումէ զերծ ոգւով և մտքէն քննող մը չի կրնար, դժբախտաբար, տարբեր եզրակացութեան մը յանգիլ։

Մեր ժողովրդային վարժարանաց մէջ շատ աւելի ժամանակ կուտանք լեզուի ուսման՝ քան ո՛ և է եւրոպական ժողովրդային վարժարանի մէջ կը տրուի։ Անժխտելի իրողութիւն մ'է այս։— Բայց մեք, մեզ տուեալ պայմանաց մէջ, ուրիշ կերպ չենք կրնար ընել։ Այս ալ անժխտելի է։— Սակայն, կարելի չէ բացառապէս աւելի ժամանակ տալ լեզուի ուսման՝ առանց ժամանակ գողնալու գիտութիւններէն։ Դպրոցական ժամանակացոյցի պարզ խնդիր մ'է այս։— Արդ՝ գիտութիւններէն ժամանակ գողնալ՝ դաստիարակութիւնը տըկարացնել և խեղաթիւրել է։ Քիչ շատ ուսեալ ամեն մարդ գիտէ զայս։— Կը հետեւի ուրեմն թէ, հայ ժողովրդեան դաստիարակութեան գործն հիմնական դժուարութեան մը առջեւ կը գտնուի։

* *

Բանաւորապէս կարելի չէ այս դժուարութեան չյամխել՝ հայ վարժարանաց ուսման յայտագրեր պատրաստելու պահուն։ Այլ ոմանք բոլորովին անտես ըրած են դժուարութիւնն, սկզբունք դնելով թէ, ինչ աստիճան և ինչ տեղ որ Ազգային Լեզուն բռնած է եւրոպական վարժարանի մը ուսմանց յայտագրոյն մէջ, նոյնն հայ լեզուն պէտք է բռնէ հայ վարժարանի մը մէջ. և թէ Թուրքերէնն և ֆրանսերէնը (կամ անգլիերէնն և կամ գերմաներէնը) պէտք է նո՛յն դիրքն ունենան ինչ որ ունին եւրոպական վարժարանի մը մէջ օտար լեզուք։ Վերոգրեալ բացատրութեամբ յուսանք թէ կրցինք ցուցնել թէ ո՛րչափ թիւր և ո՛րչափ վնասաբեր սկզբունք մ'է այս։ Եւրոպացի աշակերտըն օտար լեզուներ կը սովրի նոր առաւելութեամբ ճոխանալու համար, մինչ հայ աշակերտը պարտաւորեալ է Թուրքերէն և ֆրանսերէն սովրիլ՝ գըտնելու համար անոնց մէջ ա՛յն առաւելութիւններ զորս ազգային լեզուն զլացած է իրեն, և զորս ամեն ազգային լեզու կ'ընծայէ ամեն քաղաքակիրթ ազգի։ Հետեւապէս, մինչ եւրոպացի աշակերտին համար օտար լեզուաց ուսումը չէ պարտաւորիչ, հայ աշակերտին համար, Նախակրթարանէ դուրս, պարտաւորիչ պէտք է լինի Թուրքերէնի և արեւմտեան լեզուի մը ուսումը։ Զայս կը պահանջեն հայ լեզուին և հայ ազգին պայմանք։ Բայց այս սկզբունք կա՛մ բնաւ ընդունուած չէ հայ վարժարանաց մէջ, և կա՛մ անհոգութեամբ ի գործ կը դրուի։ Թուրքերէնի և ֆրանսերէնի մէջ տկար աշակերտ մը կրնայ ո՛չ միայն քննութիւններ անցունել, այլ նաև ընթացաւարտի վկայական առնուլ, և այս՝ լաւագոյն համարուած վարժարաններուն մէջ իսկ, բաւ է որ քաջ լինի հայկաբանութեան մէջ։

Եթէ ի վերջոյ պիտի ունենանք կրթական Օրէնք մը, անհրաժեշտ է որ այս կէտ արժան եղած ուշադրութիւնը գրաւէ Կրթական Օրէնքը պատրաստող մարմնոյ կողմէ։ Թուրքերէնի ուսումը մեր տղայոց համար հացի խնդիր մ'է, օր մը կառավարութեան մարդ լինին թէ ոչ։ Իսկ եւրոպական լեզուի մը ուսումը թէ՛ նիւթական և թէ՛ մտային մտաւորի խնդիր մ'է։

Ասով հանդերձ, ամեն զգուշութիւն պարտինք ընել չափական և բնական գիտութեանց բաժինն աւելցնելու համար մեր վարժարանաց մէջ։ Բայց աստ մեր առջեւ կ'ելնէ կրթական նոր խնդիր մը։ Մեր ժողովրդային վարժարանք ընդհանրապէս դեռ չեն ելած դասական (քլասիք) շրջանէն։ Հարկ է, առանձին յօդուածով մը, քանի մը խօսք ըսել այս դասական և ճշգրտական ներհակ մեթոտներու վրայ, մեր ժողովրդեան քաղաքակրթական ու տնտեսական արդի պայմանաց հետ բաղդատմամբ։

(*) Որ հրատարակեցաւ մեր թերթ. 10 Թւոյն, «ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ. — Քաղաքական Ժողով և Ուսումնական Խորհուրդ» խորագրով։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԻԶՄԱՐՔ ԻՇԽԱՆԻՆ առողջական վիճակն հոգ կը պատճառէ։ Իւր յօդացաւք ամ ըստ ամէ կ'աւելնան, և թերեւս չափազանցութիւն չէ գուշակել թէ ԺԹ դարուն մեծագոյն աշխարհավարն ի վերջոյ յօդացաւի սաստկացումէ պիտի մեռնի։ Եւրոպական ամեն մայրաքաղաքաց մէջ անհամբեր կը սպասուին Պիզմարք Իշխանին հիւանդութեան վերաբերեալ լուրերն. զի ամեն ոք և ամեն պետութիւն բնազդմամբ կը զգայ թէ եւրոպական աշխարհավարութիւնն ինչ մեծ կերպարանափոխութիւն պիտի կրէ երբ անհետանայ տարիներէ հետէ զայն ուղղող վարպետ ձեռքն։ Երեք մարդիկ կան որոց մահուան Ֆրանսացիք անհամբեր կը սպասեն, համոզուած թէ անոնց կենդանութեան օրով կարելի չէ վրէժ լուծել Գերմանիայէն։ Եւ այս երեք անձինք են, Վիլհէլմ Կայսրը, Պիզմարք Իշխանն և Մոլթքէ Կոմսն։ Երեքն ալ ծեր են, երեքն ալ սաստիկ կը հիւանդանան, և ըստ երեւոյթից երեքն ալ իրարմէ չատ երկայն միջոցով չպիտի մեռնին։ Ֆրանքո-գերմանական պատերազմէն ի վեր, այս եռապետութիւն իւր ազդեցութիւն ի նպաստ խաղաղութեան ի գործ դրաւ, և քիչ չի նպաստեց ընդհանուր խաղաղութեան պահպանման։ Այս եռապետութիւն, ընդհանուր վկայութեամբ, ապահովութիւն մ'է նաև այսուհետեւ խաղաղութեան պահպանման, մինչ՝ երբ անհետանայ՝ չատ պատճառներ կան վախնալու թէ Արեւելքէն և Արեւմուտքէն հաւասարապէս ծագին նոր շփոթութիւններ։ Ֆրանսա հաշիւ մ'ունի կարգադրելու Գերմանիոյ հետ։ Ռուսիա հաշիւ մ'ունի կարգադրելու Անգլիոյ հետ։ Եւ, ի վեր քան զամենայն, Սլաւութիւնն հաշիւ մ'ունի կարգադրելու Գերմանութեան հետ։ Այս մեծ պայքարք ուշ կամ կանուխ պիտի բանկցնեն Եւրոպան, և եթէ ԺԹ դարու լուսաւորութիւնն արգիլեք չեղաւ նոյնչափ մեծ ուրիշ պայքարներու մէջ միլիոնաւոր արարածներու կորստեան, Քսաներորդ դարուն այժմէն յառաջ գալով կատարելագոյն քաղաքակրթութիւնն ալ, որուն լուսաբորբ արշալոյսը տակաւ կը սկսի գծուիլ հեռաւոր հորիզոնին վրայ, հաւանօրէն չպիտի կրնայ արգիլել այս երեք մեծ ընդհարումներ։ Միջին դարերէն առդին, Եւրոպիոյ պատմութեան մէջ ամեն դար ունի իրեն յատուկ մեծ ճակատամարտներու չարք մը, որով ժամանակի մը համար ճշդուած են միջազգային յարաբերութիւնք։ Քսաներորդ դարուն ճակատամարտից չարքըն այժմէն կը սահմանուի, իրողութիւն մը որ պատիւ չի բերեր այն քաղաքակրթութեան, զոր ԺԹ դարն ունի փոխանցել Քսաներորդին։ Նոր Պիզմարք մը, նոր Վիլհէլմ Կայսր մը կրնան թումբ դնել ժողովրդային կրից։ Բայց երբ ազգաց վարչութիւնք նուազ զօրաւոր ձեռքերու անցնի, չատ վախ կայ թէ ժողովրդային կիրքերն ամեն արգելք առաժուր կոխեն անցնին։ Ամեն աշխարհավարի չէ տրուած Պիզմարք մը լինել. զի Պիզմարք լինելու համար ունենալ պէտք է ո՛չ միայն Պիզմարքի հանճարն, զոր ենթադրենք թէ դժուար չէ ունենալ, այլ նաև մեծ ազգ մը միացնելու և վերականգնելու պատեհութիւնն, որ անշուշտ հազուադէպ է։ Ուստի, չենք կրնար ըսել թէ, եթէ Պիզմարք Իշխանն անհետանայ, Գերմանիա քիչ ժամանակէն նոր Պիզմարք մը կրնայ գըտնել։ Թերեւս նոր Վիլհէլմ Կայսր մ'ալ չգտնէ. զի Գերմանիոյ մէջ, որպէս ուրիշ եւրոպական երկրաց մէջ, Միապետութեան դատն հետզհետէ կը տկարանայ, և ինչ որ Վիլհէլմ Կայսրն Եւրոպիոյ ամենէն ժողովրդական Վեհապետն ըրած է, ազգային միութեան և վերակենդանութեան գործին մէջ իւր

—)(52)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԵՐՆ

ՄԱԹԻԱՍ ՍԱՆԴՈՐՖ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Է.

ԿՆՃԻՌՔ

Երկու համախոհք ուզեցին բաժնուիլ իրարմէ։ Սարքանի փոյթ չունէր Սիլաս Թորոնթալի մօտ կենալու։ Սա ալ չէր ուզեր իւր յարաբերութիւնները շարունակել իւր վաղեմի գործակատարին հետ։ Ուստի Սարքանի մեկնեցաւ Թրիեստէն Զիրոնի հետ, որ ձախորդութեան ժամանակ անկէ զատուած չլինելով, յաջողութեան ժամանակ չէր կրնար թողուլ զայն։ Երկուքն ալ անհետացան և սեղանաւորն ոչ եւս լսեց անոնց խօսքն։ Ո՞ւր գնացեր էին։ Անշուշտ Եւրոպիոյ մեծ քաղաքներէն մին, ուր ոչ ոք փոյթ կ'ընէ զբօսնէն գնացողներուն ծագումն և ինչ տեսակ մարդիկ լինելը, կը բաւէ որ հարուստ լինին, ոչ ալ անոնց հարստութեան աղբիւրը, կը բաւէ որ առանց համբերելու ծախսեն. կարճ խօսելով, այդ բաղդախնդիրք դրեթէ բոլորովին մոռցուեցան Թրիեստի մէջ, ուր գրեթէ միայն Սիլաս Թորոնթալի ծանօթ էին։

Նոցա չուելէն յետոյ սեղանաւորը շունչ առաւ։ Կը խորհէր որ այլ եւս երկիւղ չունէր այն մարդէն, որ իւր տկար կողմերը գիտնալով՝ կրնար միշտ նեղել զինքը։ Սակայն Սարքանի, թէ և հարուստ, բայց ղեղխ էր, ուստի կրնար օր մը իւր հարստութիւնն սպառելով վերադառնալ առ իւր վաղեմի համախոհն։

Վեց ամիս յետոյ, Սիլաս Թորոնթալ, իւր ծանրապէս խախտեալ վիճակը վերահաստատելէ զկնի, գործերը մաքրեց և վերջնական կերպիւ Թրիեստէն մեկնեցաւ՝ Րակուզա երթալ բնակելու համար։ Թէպէտ երկիւղ չունէր որ Թրիեստի կառավարիչն երբեւան հանէր իւր ըրած մատնութիւնը, բայց և այնպէս մտահոգութեան առիթ մ'էր այնպիսի մարդու մը, որ իւր յարգնուպատիւը պահել կ'ուզէր, և որ իւր հարստութեան շնորհիւ կրնար փառաւոր կեանք մը վարել ուր և երթար։

Թրիեստէն մեկնելու այս որոշում թերեւս ուրիշ պատճառ մ'ալ ունէր, որ յետոյ երեւան պիտի ելնէ, և որում Տիկին Թորոնթալ և ինք միայն ծանօթ էին։ Սոյն այս պատճառաւ է որ սեղանաւորն անգամ մ'ալ յարաբերութիւն ունեցաւ այն Նամիրի հետ, որ, ինչպէս գիտեն ընթերցողք, Սարքանի մտերիմն էր։

Արդ, սեղանաւորն իրեն նոր բնակավայր ընտրեց զՐակուզա, որ իւր հայրենիքն էր, և ուստից իւր տղայութեան ժամանակ մեկնած էր, ծնողք և ընտանիք չունենալուն պատճառաւ։ Հետեւաբար բոլորովին մոռցուած էր անդ, և այս անդամ իբր օտար վերադարձաւ անդ, ուր քառասուն տարիէ ի վեր երեւցած չէր։

Րակուզացիք լաւ ընդունելութիւն մ'ըրին իրենց վաղեմի հարուստ հայրենակցին։ Սիլաս Թորոնթալ գեղեցիկ ապարան մը գնեց քաղաքին ամենէն ազնուապետական թաղին մէջ. և անդ պերճաշուք կեանք մը կը վարէր բազմաթիւ ծառայներով ու սպասաւորներով։ Հրաւէրներ տուաւ և ընդունեց։ Եւ որովհետեւ իւր անցեալն յայտնի չէր, ուստի՝ բնականաբար՝ այն առանձնաշնորհեալներէն մին էր, որք այս աշխարհի երջանիկները կը կոչուէին։

Սիլաս Թորոնթալ արդարեւ դիւրամատոյց չէր խղճի խայթի։ Եթէ իւր մատնութեան երեւան ելնելուն երկիւղը չլինէր, ուրիշ բնաւ հոգ ընելու բան մը չունէր իւր կենաց մէջ։

Սակայն, իւր դէմ, իբրեւ համր բայց կենդանի յանդիմանութիւն, կեցած էր տիկին Թորոնթալ։

Տարաբաղդ կինն, աննենգ և ուղիղ, ծանօթ էր իւր ամուսնոյն գործած նողկալի դաւաճանութեան։ Գործերուն անկման վրայ եղած միջոցին բերնէն փախած խօսք մը, անխոհեմաբար յայտնած յոյսը թէ Մաթիաս Սանտորֆ կոմսին հարստութեան մէկ մասն իրեն ձեռքն անցնելով զինքը վերականգնելու պիտի ծառայէր։ Այն ժամանակէն ի վեր, որչափ և կարելի էր, նախ ի Թրիեստ, և ապա ի Րակուզա, քաշուած կեանք մը կը վարէր, թո՛ղ իւր վիճակին ներելուն չափ։ Անշուշտ Սթրատոնէյի ապարանին ընդունելութեանց ներկայ գըտնուելու հարկադրեալ էր, բայց իւր տանտիկնական դերը կատարելէ յետոյ իւր բընակարանը կը քաշուէր և ինքզինք բովանդակապէս իւր աղջկան կրթութեանը նուիրելով, որոյ վրայ ամփոփուած էր իւր բոլոր սէրն ու գորով, կը ջանար մոռնալ ինքզինք, մոռնա՜լ, երբոր մատնութեան գործակիցը միևնոյն յարկին տակ կ'ապրէր։

Արդ, իրենց Րակուզա գալէն երկու տարի յետոյ այս վիճակ տակաւ կնճռոտեցաւ։ Այս կնճիռ, եթէ սրտնեղութեան նոր պատճառ մ'առեղծեց սեղանաւորին համար, Տիկին Թորոնթալի համար ալ նոր նիւթ մ'եղաւ տխրութեան։

Տիկին Պաթօրի, որդին և Պորիք ալ նմանապէս Թրիեստէն Րակուզա փոխադրուեր էին, ուր քանի մ'ազգական ունէին։ Ստեփան Պաթօրիի այրին չէր ճանչեր զՍիլաս Թորոնթալ. չէր իսկ գիտեր թէ որ եւ իցէ յարաբերութիւն կեցած էր սեղանաւորին և Մաթիաս Սանտորֆ կոմսին միջեւ։ Իսկ թէ այդ մարդ երեք ազնիւ հայրենասիրաց սպանման դաւին մէջ մաս ունեցած էր, բնաւ մտքէն չէր անցներ, որովհետեւ այրը չէր կրցած՝ մեռնելէն առաջ՝ յայտնել նմա այն թշուառականաց անունները, որք աւստրիական ոստիկանութեան վաճառեր էին զանոնք։

Սակայն եթէ Տիկին Պաթօրի չէր ճանչեր Թրիեստի սեղանաւորը, սա կը ճանչէր զայն։ Մէկ քաղաքի մէջ գտնուիլ անոր հետ, երբեմն տեսնել զայն իւր ճամբուն վրայ, աղքատիկ վիճակի մէջ, իւր դեռատի որդին մեծցնելու համար աշխատող, յոյժ դժնդակ էր իրեն։ Եթէ Տիկին Պաթօրի արդէն Րակուզա բնակած լինէր, սեղանաւորն իւր բնակութիւնը չէր փոխադրեր անդ թերեւս։ Բայց երբոր այդ այրին՝ Մարինելլա փողոցի համեստ տունը վարձեց, իւր ապարանն արդէն գնուած և ինքն ալ զետեղուած էր անոր մէջ. ուստի չէր կրնար երկրորդ անգամ փոխել զ'իւր բնակավայր։

«Ամեն բանի կը վարժուի մարդ» ըսաւ ինքնիրեն։

Եւ որոշեց աչքը փակել իւր դաւաճանութեան այդ մշտնջենաւոր ապացոյցին առջեւ։

Երբոր Սիլաս Թորոնթալ աչքը փակէր, կ'երեւի թէ բաւական կը լինէր իւր վրայ բան մը չտեսնելու։

Սակայն ինչ որ տաղտուկ մը միայն էր սեղանաւորին համար, անդուլ տրտմութիւն և խայթի պատճառ մ'եղաւ Տիկին Թորոնթալի։ Քանիցս անգամ գաղտնաբար օգնութիւն ղրկեց այրիին, որ իւր ձեռաց աշխատութենէն զատ ուրիշ ապրանք չունէր, բայց այն օգնութիւնը մերժուեցան միշտ, ինչպէս նաեւ այն ամեն նպաստք, զորս անծանօթ բարեկամք ջանացին ընդունել տալ նմա։ Բաջարի կնոջ բան մը չէր խընդրեր, բան մը չէր ընդուներ։

Անակնկալ և անհաւանելի պարագայ մ'առաւել անտանելի պիտի ընէր այս վիճակ, սարսափելի իսկ, նոր կնճիռներ յառաջ բերելով։

Տիկին Թորոնթալ իւր սէրն ու գորովն իւր աղջկան նուիրած էր, որ հազիւ երկուք ու կէս տարու կար, երբոր, 17 տարւոյն վերջերը Րակուզա եկան բնակիլ։

Սավա այժմ տասն-եօթն տարու եղած էր. գեղեցիկ օրիորդ մ'էր, որ աւելի հունգարական տիպին կը մօտենար, քան դալմատականին։ Սև ու խիտ մազեր, վառվռուն աչեր, լայն և բարձր ճակատ, բարեձև բերան, տաք գոյն, վայելուչ հասակ, միջակէն քիչ բարձր. այս ամեն ֆիզիքական բարեմասնութիւնք անտարբեր չէին թողուր ոչ մի հայեցք։

Բայց իւր անձին վրայ առաւել աչքի զարնող, զգայուն սրտերու առաւել ազդեցութիւն ընող բանը, մանկամարդուհւոյն լուրջ և խոկուն դէմքն էր. կարծես թէ ընդունած յիշատակներ կը փնտռէր միշտ, վերջապէս առ ինքն ձգող և տխրեցնող անհասկանալի բան մը։ Ասով վերջին ծայր ակնածութիւն կ'ազդէր իւր հօր դահլիճներն յաճախողներուն, ինչպէս նաև Սթրատոնէյի մէջ իրեն հանդիպողներուն։

Աւելորդ է ըսել, թէ մեծահարուստ հարստութեան մ'այդ միակ ժառանգն ամուսնութեան առնելու փափաքողք չատ պիտի լինէին։ Բայց, որչափ և չատեր ներկայացած էին ընկերական ամեն պատշաճութիւններն իրենց վրայ միացնող, աղջիկն ամենն ալ մերժած էր, առանց պատճառն յայտնելու, երբոր մայրն անոր միտքը հետազօտած էր։ Իսկ Սիլաս Թորոնթալ ոչ հետազօտութիւն ըրած էր և ոչ որ և է ստիպում։ Անշուշտ, իրեն պէտք եղած փեսան, առաւել իրեն համար քան թէ Սավայի, դեռ ներկայացած չէր։

(Շարունակելի)

մեծ մասնակցութիւնն է, զոր իբրեւ աւարտեալ գործ պիտի գտնեն իր յաջորդք։ Մոլդքէ կոմս մը թերեւս միշտ ունենայ Գերմանիա. բայց առանց Վիլհէլմ կայսեր և առանց Պիզմարք Իշխանի քաղաքագիտութեան՝ Մոլդքէի պէս ամենակարող ռազմագէտ մը եւրոպական խաղաղութեան համար գաւէ նոր փորձանք մը միայն կրնայ համարուիլ։

Բայց ո՛չ միայն եւրոպական ուրիշ ազգաց համար, այլ նոյն իսկ գերմանական ազգին ներքին խաղաղութեան և ազգային միութեան պահպանման համար, կենսական կարեւորութիւն մը կ'ընծայուի Վիլհէլմ կայսեր և Պիզմարք Իշխանին կենդանութեան։ Գերմանիոյ հարաւային մասին պետութիւնք, որոց գլուխն է Պաւիերա, աւելի շատ ժամանակ բաժանեալ քան միացեալ գտնուած են գերմանական ազգային մարմնոյն հետ, և այժմ ալ զանոնք կայսրութեան ներքեւ միացեալ պահող զօրութիւնն ո՛չ միայն ազգային զգացումն է, այլ նաեւ կայսեր և Նախարարապետին հզօր անձնաւորութիւնն։ Առանց անհետանալէն ասոնք, խնդիր կրնայ լինել, եւրոպական առաջին շփոթութեան առթիւ, թէ Գերմանական Միութիւնը պիտի չքայքայուի՞։ Զայդ Միութիւն կազման անպատեհութիւններէն անցելոյն մէջ չէր կրցած ազատել գերմանական ազգային զգացումն, և առապագային մէջ ապահով չէ թէ պիտի կրնայ փրկել անպատճառ, եթէ քաղաքական նոր և աննպաստ կարգադրութիւններ, որոց առաջքը թերեւս Պիզմարք մը միայն կրնար առնուլ, Գերմանիոյ փոքր կառավարութիւններէն ոմանց չհաճեր ցուցնեն թօթուել Պրուսիոյ լուծը։

Այս ամեն նկատողութեամբք, Վիլհէլմ կայսեր և Պիզմարք Իշխանին ապրիլը մեծ նշանակութիւն ունի։ Եւ հակառակ իրենց պարբերական տկարութեանց, կ'երեւի թէ ստոյգ է և բարոյապէս այդ հսկայ մարդիկ, որք ֆիզիքապէս ալ հսկայներ են իրօք, տակաւին տարիներ ունին ապրելու, յորս եւրոպեան խաղաղութիւնն ապահով կրնայ համարուիլ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եգիպտոսի Նորընտիր Առաջնորդ Իզմիրլեան Գեր. Մատթէոս եպիսկոպոս մարտ 13ին չորեքշաբթի օր իր պաշտօնատեղին կ'ուղեւորի։

Կը լսուի թէ անցեալներս Պոլսոյ Շուկան [illegible] Հրեի մը քով եկեղեցական զգեստներ և գրեանք գտնուած էին որք Պատրիարքարան բերուեցան։ Ցիշեալ Հրեան՝ որ Իտալիոյ հպատակ է, իր դեսպանատան միջոցաւ բողոքագիր (բրոթէսթօ) մ'ուղղելով Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր 7—800 ոսկւոյ հատուցում կը պահանջէ։ Պատրիարքարանը պատասխանելով բողոքագրոյն, յայտարարած է թէ այդ զգեստք և գրեանք ձեռքէ ձեռք վաճառելի ապրանքներ չլինելով եկեղեցիէ մը կողոպտուած են և թէ այս խնդրոյն հանրային հանգամանքը նկատողութեան առնլով, արդէն դիմուած է Պոլսոյ ընդհանուր դատախազին, նոյնպէս թէ չէ կարելի որ, կայս. կառավարութեան տիրող օրինաց շրջանակին մէջ կարգեալ խնդրոյ մը համար, Ամեն. Ս. Պատրիարքն անձնապէս պատասխանատու լինի։

Ցաւօք կը լսենք թէ Բեդրսպուրկի Օսմանեան դեսպանատան առաջին քարտուղար Նրամ էֆէնտի վախճաներ է։

Գեր. Ենֆիէճեան վարդապետի Թաղման հանդէսը կատարուեցաւ երէկ Բերայի Ս. Ոսկերբերան եկեղեցւոյն մէջ և մարմինն ամփոփուեցաւ Մայր Տաճարի ձախակողմի Ս. Լուսաւորչայ խորանին ներքեւ։

Ուրբաթ օրուան նման, խուռն բազմութեամբ լի էր եկեղեցին որ փառաւորապէս զարդարուած էր դարձեալ։ Ներկայից մէջ կը նշմարուէին Ասորւոց կաթողիկոսական Գեր. Փոխանորդն և Թօփչի տնօրէն Ֆիլիփ էֆէնտի։

Հանգստեան Պատարագ և Պաշտօն մատուցուեցաւ և յետոյ Թաղման, Գեր. Պախչեան վարդապետ բարեմաղթութիւններ բերաւ վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին որ բարեհաճած էր կայս. Իրատէով արտօնել Գեր. հանգուցելոյն Թաղումն եկեղեցւոյն մէջ։

Կը լսենք թէ Եգիպտոսի Համեկան Հայոց Նախկին առաջնորդ Գեր. Դաւթեան եպիսկոպոս մայրաքաղաքս կոչուած է յաջորդելու համար Գեր. Ենֆիէճեան Հօր՝ իբր պետ Հակահասունեան կուսակցութեան և քարոզիչ Ս. Ոսկերբերան եկեղեցւոյն։

Քարբերդի գաւառական ժողովը նամակ մ'ուղղելով Ս. Պատրիարք Հօր և ծանուցանելով թէ առ այժմ առաջնորդի պէտք չունին, կը խնդրէ որ անդ գտնուող Բագրատունի Սրբ. Պետրոս վարդապետը պատրիարքական փոխանորդ կարգուի Քարբերդի համար։

Մեծ. Ունճեան Եղբարց Ազն. Մօր՝ Թագուհի Տիկնոջ յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ ի Ս. Թագաւոր եկեղեցին Գատըգիւղի, ի ներկայութեան Ամեն. Խրիմեան Հայրիկի, Գեր. Խորէն Նար-պէյ և Գեր. Սեֆերեան Սրբազաններու, բազմաթիւ վարդապետաց, քահանայից և խուռն բազմութեան մը։

Ամեն. Խրիմեան Հայրիկ խօսեցաւ դամբանականը, դրուատելով հանգուցեալ Տիկնոջ եկեղեցասիրութիւնը, ազգասիրութիւնն և առաքինութիւնը։

Մարմինը մեծաւ թափօրով գիւղին գերեզմանատունը փոխադրուելով, ամփոփուեցաւ Ունճեան ընտանեաց յատուկ դամբարանին մէջ։

ԱՍԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԼՍԱՐԱՆՆ

Երէկ, Բերայի Ցունաց Սիլլոգոսի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Ասիական Ընկերութեան ի նպաստ Լսարանի հանդէսն, ընդ հովանաւորութեամբ Վսեմ. Սերվիչէն էֆէնտիի։

Սրահն լեցուած էր շուրջ 300 ի չափ ազգային և օտարազգի արանց և կանանց ընտրելագոյն բազմութեամբ մը։

Ժամը ճիշտ 8ին հանդէսը բացուեցաւ Ազգային Երաժշտապետ Տիգրան Էֆէնտի Չուխաճեանի մէկ նուագերգովը, ընկերակցութեամբ Օրիորդ Նարթոսի։

Ապա հետզհետէ խօսք առին Տեարք Աղեքսանդր Փանոսեան, Ռէթէոս Պէրպէրեան, Տօքթ. Ճէլալեան և Եղիա Տէմիրճիպաշեան։ Խօսքերու մէջ դաշնակին վրայ կ'երգէին Չուխաճեան էֆէնտի և Օրիորդ Նարթոս։ Փաստաբան Պ. Պերտօ Թէնէ սրուած էր ատենաբանել, սակայն անձնական տկարութեան պատճառաւ չկրցաւ ներկայ գտնուիլ հանդէսին։

Ա. Փանոսեան էֆ. գաղղիերէն մաքուր և յստակ արտասանութեամբ տաղերգ մը արտասանեց նիւթ ունենալով [illegible] խորագիրն։

Պէրպէրեան էֆ. իր ատենաբանութեան նիւթը քաղած էր տնտեսագիտութենէ, և իր ատենաբանութեան վերնագիրն էր Դրամ։

Ապա Տօքթ. Ճէլալեան էֆէնտի բեմ ելնելով խօսեցաւ Ուղեղին և Մարդկային ազգի բարոյական և ֆիզիքական զարգացման պատճառաց վրայ։

Հուսկ յետոյ Տէմիրճիպաշեան Եղիա էֆէնտի յայտնեց թէ ըստ որում հանդէսն բացուած էր բանաստեղծութեամբ, հարկ էր փակել զայն բանաստեղծութեամբ, և կարդաց իր տաղերգներէն մին որոյ վերնագիրն էր Ցն.......։

Հանդէսն փակուեցաւ ժամը 10ին։ Տոմսակաց զուտ հասոյթը կը կարծուի լինել շուրջ 50 օսմանեան ոսկի։

ԱՊՍԱՆՍ
(ՆՕՔԹԻՒՐՆ)

Ազգային տաղանդաւոր երաժիշտներէն Մեծ. Ստեփան էֆ. Սուրէնեան սոյն վերնագրով երաժշտական կտոր մը պատրաստած է դաշնակի համար։ Ապսանսի գողտր ու սրտայոյզ եղանակը պատիւ կը բերէ արդոյ հեղինակին ճարտարութեան, որ գործն վստահ ենք թէ մեծ ընդունելութիւն պիտի գտնէ ամեն երաժշտասիրաց կողմէ և ամեն սրահներու մէջ։

Կը ծախուի Ա. Սանտալճեան վաճառատանն, Կալաթա, Թիւնէլին կից, թիւ 18։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՃԱՇԱԿ ՈՍԿԵՂԷՆ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆ. Հանդէս ամսօրեայ, ընդ խնամով Տեարց Ա. Մատթէոս Գարագաշեանի և Յ. Գուրգէնի.— հրատարակեցաւ մարտի ամսոյն (Տետր Գ.) հետեւեալ բովանդակութեամբ.

Պատմական.— Պատմութիւն հայ լեզուի Ա. Մ. Գ.
Գիտական.— Սլացեալ աստեղք Յ. Գ.
Բանասիրական.— Համանունք Ա. Մ. Գ.
Հատուածք ի Նախնեաց.— (ԲՈՒԶ. և ՈՍԿ.)
Մխիթարութիւն Յ. Գ.
Առանձինն բանք հայերէն լեզուի Յ. Գ.

(Ճաշակի սոյն թիւէն սկսեալ, 8 երեսներ աւելցած են սովորական թերթին վրայ որ 16 երեսէ կը բաղկանար. այդ յաւելեալ մասը պիտի պարունակէ, ի խնդիր բանասիրաց, հատուածներ Նախնեաց ընտիր մատենագրութիւններէ։ Այս անգամ կը պարունակէ երկու հատուածներ [illegible] և [illegible] ի Բիւզանդացւոց և յԱթենացւոց։)

ԹՇՈՒԱՌՆԵՐ (Վիքթոր Հիւկօյէ, Թարգմ. Գրիգոր էֆ. Չիլինկիրեանի — Բ. Տպագրութիւն)։

Պէրպէրեան Տպարանէն մաքուր տպագրութեամբ և պատկերազարդ ի լոյս ընծայեալ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐու երկրորդ հատորն եւս աւարտած լինելով, կը վաճառուի ի գին 14 ղրուշի։

ՀՆՉԱԿ կամ Հաւաքածոյ զուարճութեանց — Տիրան էֆ. Փափազեան։

Հրատարակեցաւ Գ. տետրը։

Հնչակի խմբագիրը կը ծանուցանէ թէ իւրաքանչիւր հատորի 12րդ տետրին հետ բաժանորդք ձրիաբար պիտի ունենան ստանալ նաև, իբր նուէր, ծիծաղաշարժ կատակերգութեանց մէկ մէկ տետրակ, որք ձեռքէ 3 ական ղրշանի պիտի վաճառին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԵԱՅՔ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ

Սարուխանի կառավարիչ անուանեցաւ Պէլքայի կառավարիչ Շաքիր փաշա։

Տրապիզոնի Տէֆթէրտար անուանեցաւ Պէնկազիի նախկին Տէֆթէրտար Մուսթաֆա պէյ։

Թաղապետութեան Է. շրջանակի տեղ. նորէն անուանեցաւ Քաղաքապետութեան վարչական ժողովոյ անդամներէն Ճէմալ պէյ և նմա յաջորդեց Զ. շրջանակի նախորդ գեր-տնօրէն Ահմէտ պէյ, որոյ Սանիէ Միւթէմայիզ աստիճան տրուեցաւ այս առթիւ։

Օսմանեան Ընդհ. Պարտուց Վարչութեան գանձապետ Հաճի Ղալիպ էֆէնտի, Հանգստեան Թօշակի վարչութեան ընդհանուր գանձապետ անուանեցաւ։

Երրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Էնկիւրիի նահանգին Մէքթուպճի Մուսթաֆա պէյի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Քրիւփի զինագործարանի Պոլսոյ Ներկայացուցիչ Պ. Օթօրլէի և Օսմ. կայս. Պանքայի պաշտօնեաներէն Պ. Բավլովիչի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Իպրայիլի օսմանեան հիւպատոս Ստեփան էֆէնտիի և Ներկէօյի օսմանեան փոխհիւպատոս Պօղոս էֆէնտիի։

Սալիսէյի աստիճան տրուեցաւ Պրուսայի Էսկիշէհիր գաւառակի Թաղապետութեան նախագահ Ալի էֆէնտիի։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Նախարարաց Խորհուրդն այս շաբաթ օր յարտասովոր նիստ գումարեցաւ ի Բ. Դուռն և խորհրդակցեցաւ մինչեւ իրիկուան ժամ կէս։

Թ—ըէ կը կարծէ թէ Նախարարաց Խորհուրդը գլխաւորաբար զբաղեր է Օսմ. կայս. Պանքային հետ կնքուելիք 750,000 ոսկւոյ փոխառութեան խնդրոյն և այդ մասին որոշելի մէկ քանի կէտերով, որոց անցկագիրը պատրաստելով մատուցեր է Վեհ. Սուլթանին։

Սոյն նստին պահ մը ներկայ գտնուեր է նաև կայս. անձնական Գանձուն նախարար Վսեմ. Ցակոր փաշա։

Նախարարաց Խորհուրդն նոյն իրիկուան ժամը կէսէն մինչեւ 2 զբաղեր է Արեւ. Ռումէլիի խնդրովն։

Պ. ՍԹԷՖԱՆՈՎԻՉԻ ՄԱՀԸ

Մեծահարուստ յոյն դրամատէր Պ. Եանի Սթէֆանովիչ սակաւօրեայ հիւանդութենէ մը յետոյ մեռաւ այս շաբաթ գիշեր։

Պ. Սթէֆանովիչ մայրաքաղաքիս սեղանաւորական և առեւտրական կարեւոր տուն մը դնած էր և մինչեւ իր ծեր հասակին մէջ գործէ քաշուած չէր ու կ'աշխատէր իր որդւոց հետ։

Հանգուցեալն ո՛չ միայն իւր հարստութեամբ, այլ և բարեգործութեամբք նշանաւոր դիրք մը կը գրաւէր յոյն հասարակութեան մէջ. շատ մը աղքատիկ ուսանողներ իւր ծախիւք կրթած էր թէ մայրաքաղաքիս և թէ Եւրոպիոյ բարձրագոյն վարժարանաց մէջ. կը նպաստէր անընդհատ հիւանդանոցներու, որբանոցներու, ազգային ձեռնարկութեանց, եկեղեցեաց և դպրոցաց։ Մայրաքաղաքիս յոյն բժիշկներէն շատեր Պ. Սթէֆանովիչի կը պարտին իրենց գիտութիւնն ու դիրքը։

Յուղարկաւորութիւնն յոյժ փառաւոր հանդիսիւ կը կատարուի այսօր ի Բերա։

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴ

Հաւաս կը ծանուցանէ թէ, թէեւ Դեսպանախորհրդոյ գումարման մասին Ռուսիոյ պատասխանն հասած չէ տակաւին ի Բ. Դուռն, սակայն կը յուսացուի որ մեծ Տէրութեանց դեսպանք իրենց մէջ կանխաւ որոշում մը գոյացնելէ յետոյ, շաբթուս մէջ պիտի կրնան գումարիլ ի Դեսպանախորհուրդ։

Արդէն մասնաւոր գումարում մ'ունեցան երէկ և գումարում մ'եւս պիտի ունենան յառաջիկայիս ընդ նախագահութեամբ իրենց երիցագոյն պաշտօնակցին Պ. Քալիչէի, յորում պիտի գրաւին Դեսպանախորհրդոյն ներկայանալի գրութեանց ընթերցմամբ։

Իբր անգլիական պատուիրակ Սըր Ուիլլեըմ Հուայթ միայն ներկայ պիտի գտնուի Դեսպանախորհրդոյ նիստերուն։

Թէ—ը կ'իմանայ թէ հելլենական կառավարութիւնը ձեռնարկներ կ'ընէ մեծ Տէրութեանց քով որպէս զի Յունաստանի կողմէ յարուցեալ խնդիրն եւս Դեսպանախորհրդոյ քննութեան ենթարկուի։ Չ'կարծուիր սակայն թէ Տէրութիւնք նպաստաւոր պատասխան մը տան Յունաստանի այս առաջարկին։

ՐԷԺԻՆ

Կը լսենք թէ Րէժիի վարչութիւնը իր կողմէ կայս. կառավարութեան վճարելի 750,000 ոսկւոյ տարեկան հատուածէն 100,000 ոսկին վար դրեր է մարտ 1ին, յաւարտ բանակցութեանց որոց նպատակն է Րէժիին թողուլ այդ գումարն իբրեւ փոխատուութիւն։

Այս 100,000 ոսկին Օսմ. Պանքային յանձնուած է, Ընդհ. Պարտուց Վարչութեան կողմէ գանձատուի առիթ չի թողլու համար։

Օ—ըէ կ'իմանայ թէ Ընդհ. Պարտուց Վարչութեան և Րէժիի միջեւ գոյացեալ համաձայնութիւնը չէ ընդունուեր այս վերջնոյն կողմէ, որով խնդիրը վերստին խորհրդակցութեան պիտի ենթարկուի։

Վեհ. Սուլթանը կայս. Իրատէով հաստատեց Սերպիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ կնքեալ հաշտութեան Դաշնագիրն որոյ վաւերացեալ օրինակները վաղը Պուքրէշ պիտի ղրկուին, Մահիր փաշայի քարտուղար Րէշիտ պէյի միջոցաւ, որ մայրաքաղաքս բերած էր զայն։

Անգլիական նորընտիր դեսպան Սըր Թօրնթըն՝ Օսմ. նախարարաց և բարձրաստիճան անձանց պաշտօնական այցելութիւնները պիտի ընդունի վաղը, որոյ համար անգլիական դեսպանատունն հետեւեալ հրաւիրագիրն ուղղած է.

«Անգլիական նորընտիր դեսպան Սըր Թօրնթըն՝ որ իր յանձնարարագրերը Վեհ. Սուլթանին մատուցանելու պատիւն ունեցաւ, կը ծանուցանէ թէ մարտ 16 (Ն. Տ.) երեքշաբթի օր, եւրոպական ժամը 2էն մինչեւ 5 պիտի ընդունի օսմանեան նախարարաց և բարձրաստիճան անձանց պաշտօնական այցելութիւններն ի Բերա իր բնակարանին մէջ։

(Պաշտօնական համազգեստ կրելն անհրաժեշտ է։)

Երէկ, Ռուսիոյ Կայսեր Դահակալութեան տարեդարձը լինելով, ռուսական դեսպանատան մատրան մէջ գոհաբանական աղօթքներ կարդացուեցան, ի ներկայութեան Պ. Նէլիտովի, ընդհանուր հիւպատոսին, դեսպանատան բոլոր պաշտօնէից, ռուսական պահակ շոգենաւի հրամատարին, սպայից ու նաւաստեաց, ռուսահպատակ երեւելեաց, ինչպէս և Ռուսիոյ կայսերական գերդաստանին հետ խնամութիւն ունեցող տէրութեանց դեսպանաց։ Միջօրէին, ըստ սովորութեան, օսմանեան պահակ շոգենաւը 21 թնդանօթ արձակեց։ Թէ՛ կայս. Պալատէն և թէ՛ Բ. Դռնէն յատուկ պաշտօնեաներ, ինչպէս նաեւ օտար Տէրութեանց դեսպանք ռուսական դեսպանատունն երթալով շնորհաւորական այցելութիւն տուին առ Պ. Նէլիտով։

Հօպարթ փաշայի հիւանդութիւնը սաստկացած լինելով, Տիկին Հօպարթ որ Ֆրանսայի Քան քաղաքը կը գտնուէր, հեռագրաւ Պոլիս կոչուեցաւ։

Անգլ. դեսպան Սըր Էտ. Թօրնթըն այս օրերս նոր ունկնդրութիւն մը պիտի խնդրէ Վեհ. Սուլթանէն։

Դիւանագիտական ակմբոց մէջ յոյժ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի այս ունկնդրութեան։

Յայտնի է թէ, ըստ տրամադրութեանց Թուրքօ-պուլկարական Պայմանագրոյն, Արեւ. Ռումէլիի Կազմական Կանոնագրոյն քանի մը կէտերու բարեփոխման համար կազմելի խառն յանձնաժողովը չորս ամսուան մէջ պիտի աւարտէ իւր աշխատութիւններն։

Այս պայմանաժամ որ առաջարկուած էր Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ կողմէ, բանակցութեանց առարկայ եղած էր ընդ մէջ Բ. Դրան, Ռուսիոյ և Աւստրիոյ։ Ռուսիա շատ երկար գտնելով սոյն պայմանաժամն, առաջարկած էր Բ. Դրան որ Թուրքօ-պուլկարական Պայմանագրոյն և Կազմական Կանոնագրոյն վերաբերեալ բոլոր խնդիրները քննուին Դեսպանախորհրդոյն մէջ ի Կ. Պոլիս։ Ասոր վրայ, կարծեաց անհամաձայնութիւն մը ծագած էր յիշեալ երեք պետութեանց միջեւ, սակայն աւստրիական դեսպան Պ. Քալիչէ միջին ճանբայ մը գտեր է։

Ն. Վսեմութիւն վերջերս տեսակցութիւն մ'ունենալով Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ, առաջարկեր է որ Թուրքօ-պուլկարական յանձնաժողովն համեմատաբար աւելի կարճ պայմանաժամի մը մէջ աւարտէ իր աշխատութիւնները, փոխանակ չորս ամսուան։ Այս առաջարկ ընդունուած լինելով Բ. Դրան և Ռուսիոյ կողմէ, չորս ամսուան պայմանաժամի տրամադրութիւնը բարեփոխուեր է։

Միջերկրականի անգլ. նաւատորմի ընդհ. հրամատար Էտինպուրկի Դուքսը Սուտայի Նաւահանգիստն հասնելուն, օսմանեան բերդէն և օտար մարտանաւերէն թնդանօթներ արձակուեր են և Կրետէի կուսակալ Սավա փաշա, այցելութիւն տալով Ն. Բարձրութեան, բարի գալուստ մաղթեր է։

Օսմ. Հանրային Պարտուց վարչութեան Նախագահ Պ. Քայեարտ այս օրերս տեսակցութիւն մ'ունենալով Մեծ-Եպարքոսին հետ, փափաք յայտներ է Ն. Բարձրութեան որ ժամ առաջ կարգադրուին Արեւ. Ռումէլիի տարեկան հարկի և Պուլկարիոյ պարտաբաժնի խնդիրներն որք առ կախ կը մնան ցարդ։ Անգլ. Պատուիրակն յայտներ է թէ ժամանակն յարմարագոյն է վերջնական լուծում մը տալու այդ խնդրոց, Թուրքօ-պուլկարական համաձայնութեան առթիւ։ Քամիլ փաշա, յայտնելով հանդերձ թէ ինք ալ այդ կարծիքէն է, բացատրեր է այն պատճառներ որոց համար կայս. կառավարութիւնը կը վարանէր ցարդ յուզել խնդիր մը որ կրնար Բ. Դրան և պուլկար իշխանապետութեան միջեւ դժուարութիւն յարուցանել։ Իրաւ է թէ տարեկան հարկի և պարտաբաժնի խնդիրը կրնար Թուրքօ-պուլկարական պայմանագրոյն մէջ առանձին յօդուած մը կազմել, սակայն այդպիսի առաջարկ մը չըլլալով, Բ. Դուռը գոհ տուած է թէ վաղընդփոյթ կարգադրել կ'ուզէր ինքնօրէն դատաւորին գործերը։

Հ—ւ—ը կ'իմանայ թէ Սպարապետի Դուռը նկատելով որ կայս. կառավարութեան և Պուլկարիոյ միջեւ պայմանագրութիւն կնքուած ու այս վերջնոյն և Սերպիոյ միջեւ խաղաղութիւնն հաստատուած լինելով թէ՛ Սերպիա և թէ՛ Պուլկարիա իրենց զօրքերը ցրուել սկսած են, որոշեր է ի մասոյ ցրուել նաեւ այդ կողմերը գտնուող օսմանեան զօրաց մէկ մասը։

Սոֆիայէն առնուած լրոց նայելով, կ'ըսէ Մէսքէր, Բեդրսպուրկէն Պուլկարիոյ ռուս գործակալաց ուղղեալ վերջին հրահանգները կը յայտնեն թէ Ռուսիա ո՛րքան սրտանց ստանձնած է պուլկար ազգին շահուց պաշտպանութիւնն, որ չկրնար թոյլ տալ որ այդ շահեր զոհուին Աղեքսանդր իշխանին անձնական շահերէն ներշնչեալ նկատմանց. հետեւաբար, Ռուսիա որոշած է այնպէս մը գործել, որ իր նախկին ազդեցութիւնն անխախտ մնայ։

Երէկ Ումպէրթօ Թագաւորին ծննդեան տարեդարձը լինելով, մայրաքաղաքիս իտալական հպատակք հանդէսներ կատարեցին այս առթիւ և իտալական դեսպանատան մէջ սովորական ընդունելութիւնք եղան։

Այս առթիւ իտալական նորընտիր դեսպան Պ. Կալվանիա երէկ առաջին անգամ լինելով Պոլսոյ իտալական գաղթականութիւնն իր ներկայութեան ընդունեց և երկուստեք բանախօսութիւնք տեղի ունեցան։

Հալէպի դատական քննիչ Սատրէտտին էֆէնտի մայրաքաղաքս հասաւ։

Փիլիպէէն հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն առ Մէսքէր մարտ 10 (Ն. Տ.) Թուականաւ.

Արեւ. Ռումէլի ներմուծեալ ապրանաց մաքսատուրքը կ'առնուի միշտ ի Հարմանլը, հակառակ տրուած հրամանաց։ Մաքսային իշխանութիւնք կ'առարկեն որ, եթէ կը շարունակեն տակաւին առնուլ այդ մաքսատուրքը, պատճառն այն է որ ապրանքները ճանբայ հանուած էին նախ քան զհրատարակումն Փիլիպէի քաղաքապետին հրամանագրոյն (զոր հրատարակեցինք մեր շաբաթ աւուր թուով)։ Մաքսային շղթայն վերջնապէս պիտի ջնջուի մարտ 1/13 ին։

Աղեքսանդր իշխանն՝ ընկերակցութեամբ իր Նախարարապետին, աստ կ'սպասուի յառաջիկայ ուրբաթ օր։ Իշխանը մտադիր է քննական պտոյտ մ'ընել ամբողջ գաւառին մէջ։ Այս քննութեան նպատակն յայտնի չէ, շատեր կ'ըսեն թէ Իշխանը կը փափագի անձամբ տեղեկանալ հանրային կարծեաց, գտնելու համար թէ մի՛ գուցէ պաշարման վիճակի բարձումն անխոհեմ տնօրինութիւն մը լինի։

Պահպանողական կուսակցութիւնը միշտ ցաւալի հալածանաց ենթարկուած է։ Օրինակի համար, Պ. Զլաթարօֆ որ 7 տարիէ հետէ դատաւորական պաշտօն կը վարէր Էսկի-Զաղարայի մէջ, յիրաւի կամ յանիրաւի ամբաստանուած էր թէ հակառակ է Միութեան կամ լաւ եւս յեղափոխութիւն կ'ուզէ։ Այս ամբաստանութեան վրայ, ո՛չ միայն պաշտօնանկ կը լինի, այլ նաեւ հրաման կ'ստանայ անմիջապէս դուրս ելնել պուլկարական հողէն։ Պ. Զլաթարօֆ՝ որ ընտանեաց հայր է, կը յաջողի քանի մը բարեկամաց միջնորդութեան շնորհիւ Փիլիպէ գալու հրաման ստանալ. բայց աստ եւս վայրենական ընդունելութիւն մը գտաւ։ Պ. Քարավէլօֆի կուսակիցք խաղծին վրայ յարձակեցան Պանարճքի մօտ և քիչ մնաց մեռցնէին զայն։ Պ. Զլաթարօֆ այդ վայրագներու ձեռքէն ճողոպրելով, ոստիկանութեան դիմեց, որուն միակ պատասխանն եղաւ բանտ դնել զայն, քանի մը ապտակ իջեցնելէ յետոյ։ Օտար Հիւպատոս մը, որոյ օգնութիւնը և պաշտպանութիւնը խնդրած էր Պ. Զլաթարօֆ, պատասխաներ է թէ ինք ոչինչ կրնար ընել, ըստ որում երկիրը կատարեալ անիշխանական վիճակի մէջ կը գտնուի։

Ուրիշ օրինակներ ալ անպակաս չեն. երկու հոգի եւս գանակոծուեցան ի ներկայութեան ոստիկանաց որք ոչինչ կրնան ընել Պուլկարիոյ Նախարարապետին կուսակցաց դէմ։

Զրոյց կայ թէ Իշխանն այս անգամ իբր ընդհանուր կուսակալ պիտի գայ եւ իբր այն պիտի կատարէ իւր քննական պտոյտը։

Հետաքրքրաշարժ դատ մը կը տեսնուի այս օրերս Ֆէնէրի Պատրիարքարանին առջեւ։

Ռուսիոյ մեծանուն դիւանագէտ հանգուցեալ Կորչաքոֆի որդւոյն կինը (դուստր Սթուրձա իշխանին) ամուսնալուծութիւն կը պահանջէ, և իր կողմէ ներկայացուցիչ կարգած է մայրաքաղաքիս յոյն փաստաբաններէն մին։ Երկու շաբաթ առաջ, Սինոդն՝ իբր հոգեւոր բարձրագոյն իշխանութիւն, առաջին անգամ զբաղեր է այս ամուսնական դատով, սակայն իր անդամոց ոմանց դիտողութեան վրայ որք ձեռնհասութեան խնդիր յարուցեր էին, վիճաբանութիւնն յետաձգեր է։ Քանի մ'օր յետոյ վերստին զբաղեր է անով, բայց քուէներն հաւասարապէս բաժնուեր են, վերջնական վճիռը թողլով Ամեն. Յովակիմ Պատրիարքին որ իր ծանուցեալ հիւանդութեան պատճառաւ բացակայ էր այդ նիստէն։ Յովակիմ Դ.՝ որ մեծ հոգածութիւն ունի իւր և Եկեղեցւոյ արժանապատուութիւնը պահպանելու, չուզելով իր քուէով վճռել խնդիրն և բարոյական պատասխանատուութիւն ստանձնել հանրային կարծեաց առջեւ, մանաւանդ այնպիսի դատի մը մէջ որ ուղղակի Ռուսիոյ Սինոդին իրաւասութեան կը պատկանի, նոր քննութիւն մը հրամայեր է։ Այս քննութիւն տեղի պիտի ունենայ մօտերս և ստոյգապէս կը կարծուի թէ Ֆէնէրի հոգեւոր իշխանութեան դատավճիռը նպաստաւոր պիտի լինի Իշխանուհւոյն, անշուշտ այդ կերպով մխիթարելու համար զայն Ռուսիոյ Սինոդին առջեւ կրած դժբաղդութեան համար։

Ֆ—ւ—Պ—ֆ—ը սոյն տեղեկութիւններն հաղորդելէ յետոյ, հետեւեալ խորհրդածութիւնը կ'ընէ.

«Յիրաւի մեծապէս կը զարմանանք տեսնելով որ մեր բարձրաստիճան եկեղեցականք կը սկսին ամենավտանգաւոր ճանբայ մը բռնել։ Ամուսնութիւնը՝ զոր լուծել կ'ուզեն, կատարուած է ի Փարիզ ռուսական եկեղեցւոյ վարդապետին ձեռամբ. այրը ռուս է և կինը ռումէն։ Ո՞րով իրաւամբ Յունաց Պատրիարքարանը կը համարձակի վճիռ արձակել խնդրոյ մը մէջ որ բոլորովին դուրս է իր ձեռնհասութենէն։ Եւ արդէն, ո՞վ է դատը պաշտպանողը, ամուսինը։ Կարելի՞ է վճիռ տալ առանց զայն լսելու։ Թո՛ղ լաւ խորհին Ֆէնէրի եկեղեցականք. կրնայ մնիլ որ պատճառներ ունենան դժգոհ մնացած լինելու Ռուսիոյ Սինոդէն, բայց նոյն իսկ ատոր համար պէտք է զգուշանան զէնք տալ այդպիսի աշխարհիկ թշնամեաց մը ձեռքը, մանաւանդ որ հրապարակաւ յայտնուեցաւ թէ ամեն միջոցներ ի գործ դրուած են ամուսնալուծութեան նպաստաւոր լուծում մը տալու և մեծամասնութիւն մը կազմելու համար, որով Արեւելեան եկեղեցին պիտի առաջնորդուի սխալ շաւիղի մը մէջ որ սեւ արատ մը պիտի լինի Յովակիմ Դ.ի Պատրիարքական պաշտօնավարութեան համար և Եկեղեցւոյն համար ալ ո՛չ նուազ գայթակղութիւն մը։»

Քանի մ'օրէ հետէ անընդհատ ձի և վառօդ կը փոխադրուին դարձեալ յԱդրիանուպոլիս։ Շաբաթ օրն եւս 35 վագոններ ձի փոխադրեցին բանակին գործածութեան համար։ Ընդհակառակն, կը դիտուի թէ մայրաքաղաքէս յԱդրիանուպոլիս զօրաց փոխադրութիւնը խիստ աննշան է վերջին օրերս։

Սպարապետութիւնը պայմանագիր կնքած է հայ վաճառականի մը հետ, որ մեծ քանակութեամբ ալիւր պիտի յանձնէ յԱդրիանուպոլիս կայս. բանակին։

Անցեալ շաբթու հակառուսական ցոյց մը տեղի ունեցեր է Փիլիպէի մէջ։ Ցոյցի հեղինակները բազմութեամբ դիմելով ի յիշատակ 78 ի պատերազմին մեռնող ռուս սպայից կանգնեալ կոթողի մ'առջեւ, սեւ դրօշ մը պարզեր են։ Ամբոխին մէջէն մէկը բարձրաւանդակի մը վրայ ելնելով, բացատրեր է այս ցոյցն, յայտարարելով թէ «Ռուսիա պուլկարո-ռումէլիական շարժման մէջ իր բռնած ընթացքով, դ—ւ—ծ և ն—ւ—ծ է այլ եւս Պուլկարներուն համար»։

Իշխանն իրողութիւնն իմանալով, հրամայեր է ոստիկանութեան վերցնել այդ մեռելական նշանն և ամբոխը ցրոուել: Ժողովուրդը ցրուեր է առանց դժուարութեան, ոստիկանաց առաջին ազդարարութեան պատասխանելով «Կեցցէ Աղեքսանդր Իշխանն, կեցցէ Թուրքիոյ դաշնակցութիւնն» աղաղակներով:

Կը յիշուի թէ անցեալներն ալ սեւ դրօշ մը կանգնուած էր այդ կոթողներէն միոյն վրայ, սակայն անծանօթ ձեռքով մը. այժմ, Պուլկարաց հակառուս կուսակցութիւնն համարձակապէս կրկներ է «սեւ դրօշակ»ի ցոյցը:

Գաճիրէէն կը հեռագրեն առ Տէյլի Նիւզ, թէ Սըր Հէնրի Տրըմնտ Ուոլֆ հրահանգ ստացեր է բրիտանական կառավարութենէն առաջարկել Խտիվին որ որոշէ Վերին Եգիպտոսէն ի Վատի Հալֆա սահմանագիծն և եգիպտական զօրքեր դնէ այն անգլիացի զօրաց տեղ որք կը գտնուին յիշեալ սահմանագլուխն:

Ելմտական պաշտօնատան մէջ Յանձնաժողով մը կազմուած է, ընդ նախագահութեամբ յիշեալ նախարարութեան խորհրդական Վէթէնտօրֆ պէյի, որ կզբաղի ծխախոտի մշակութեան համար վերջերս Րէժիի ձեռամբ պատրաստեալ ծրագրոյն քննութեամբ:

Թէև տեղական լրագրաց ոմանք ծանուցած էին թէ Հռոմի օսմ. դեսպան Ֆոթիատէս փաշա չորեքշաբթի օրը մեկնած է մայրաքաղաքէս, սակայն կանխահաս էր այդ լուր և Ն. Վսեմութիւն իւր վերջնական հրահանգներուն կսպասէ պաշտօնատեղին ուղեւորելու համար:

Շքոտրայէն կը գրեն թէ խումբ մը ալպանիացի աւազակներ Վրանիայի երկաթուղւոյ գծին աշխատող գործաւորաց վրայ յարձակելով, անոնցմէ երեսուն հոգի ինչպէս և երկու երկրաչափ սպաններ են: Անմիջապէս տեղական իշխանութիւնք զօրք հասցնելով աւազակաց ետեւէն, յաջողեր են անոնցմէ մէկ քանին ձերբակալել:

Մանիսայի կառավարիչ Սաբրուրի էֆէնտի որ Տրապիզոնի կուսակալ անուանուած էր, ճանբայ ելած է իւր նոր պաշտօնատեղին ուղեւորելու համար:

Եանեայի մէջ գտնուած օսմ. զօրաբաժնի հրամատար Օսման փաշա, Ալասոնեայի շրջակայքը գտնուող զօրաբաժնին ըսպայակոյտի ընդհանուր նախագահ անուանեցաւ և նմա յաջորդեց Տիպրէի օսմանեան զօրաց հրամատար Օսման փաշա:

Ռուսիոյ ծովային սպայներէն Էպէրհատ տեղակալն որ իւր կառավարութեան կողմէ հրամաններ տարած էր Քաղնաքով ծովակալին ի Սուտա, շաբաթ առաւօտ մայրաքաղաքս եկաւ Հէլիօս շոգենաւով:

Ցունաստանի պատերազմական նախարարութիւնն յանձնարարած է ի Կալաձ եւ յՕտէսա մեծաքանակ ցորեան գնել հելլէն բանակին համար:

Աւստրիական շոգենաւ մը երէկ 399 հունգարական ձի բերաւ մայրաքաղաքս որք Թնդանօթաձիգ զօրաց գործածութեան պիտի յատկանան:

Սեբաստիոյ ելմտական քննիչ Սափա Րումի էֆէնտիի պաշտօնավարութեան մասին գանգատներ հասած լինելով, ձեռնհաս իշխանութեան կողմէ յիշեալ պաշտօնեայն մայրաքաղաքս կոչուած է:

Հօտէյտայի նախկին կառավարիչ Ճէմիլ փաշա, նախընթաց օր Եէմէն ղրկուեցաւ զինուորական նաւի մը հսկողութեամբ: Ճէմիլ փաշա, որ իւր պաշտօնավարութեան միջոցին զեղծումներ գործած է, պիտի դատուի Եէմէնի մէջ:

Զինուորականաց այրիներու և որբերու ամսաթոշակներն, որք մինչեւ ցարդ Ելմտական նախարարութեան կողմէ կը վճարուէին, կայս. հրամանաւ յետ այսորիկ Սպարապետի Դրան կողմէ պիտի վճարուին:

Աղեքսանդրիոյ Փրանսական հիւպատոս անուանեցաւ Պ. Լը Քոնթ Տընէ և Տիգրանակերտի Փրանսական փոխ-հիւպատոս անուանեցաւ Պ. Ֆէլիքս Պէրթրան:

Թուրք թերթերը գոհութեամբ կը ծանուցանեն թէ, կայս. կառավարութիւնը մտադիր է որոշել որ, Ելմտական նախարարութեան կողմէ կարօտելոց վճարուած ամսաթոշակներն, յետ այսորիկ Թաղապետական շրջանակներու մէջ վճարուին ի դիւրութիւն հասարակութեան:

Պոլսոյ ամբաստանիչ ատեանն իրեն ներկայացեալ խնդրոց վիճակագրութիւնը պատրաստելով մատուցեր է դատական նախարարութեան:

Պոլսոյ Եղեռնադատ ատեանն, անցեալ տարւոյ մարտի սկիզբէն մինչեւ այս տարւոյն փետրվարի վերջը, իրեն ներկայացեալ դատերն բոլորն ալ կարգադրեր է առանց ուէ առկախ խնդիր թողլու:

Ենկիւրիի երեւելիներէն Քասը Զատէ Իպրահիմ էֆէնտի որ, տեղացւոց ծանօթ էր իւր բարեգործութիւններով, մեռեր է:

Կայս. կանանոցի ծախուց Տնօրէն և օսմ. Ծերակոյտի անդամ Քէմալ փաշայի հիւանդութիւնը բարւոքիլ սկսած է:

Բարձր. Սպարապետի Թիկնապահ Սիւլէյման էֆէնտի որ, յատուկ պաշտօնով Ալասոնիա գնացած էր, մայրաքաղաքս վերադարձաւ. նոյնպէս աստ ժամանեց Րիզա պէյ որ Սէրէզ կը գտնուէր:

Աթէնքի օսմանեան դեսպանատան քարտուղար Շէմսէտտին պէյ իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ:

ԼԱ ՄԱՆՀԱՅՄ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԱՑ
Ընդհ. Գործակալութիւն Պոլսոյ
Տ. Լըզպէ եւ Վիքթօր որդի

Կ'ապահովագրեն ամեն կերպեր և ծրարներ որք կը պարունակեն դրամ, թանկագին մետաղ, արժէթուղթ, դրամատոմսք, գոհարք եւ, յանձնուած ամեն առգի թղթատարական վարչութեանց կամ փոխադրութեան ընկերութեանց: Վերյիշեալ ապահովագրութիւնք երաշխաւորեալ են Մանհայմի կողմէ յանուն դրամագլխոյ մը որ դրամագլուխն է 30,500,000 ֆրանք:

Կ'ապահովագրեն շոգենաւով, կառախմբով, եւ մեծ ու փոքր երթեւեկութիւն ընող առագաստանաւերով փոխադրեալ ապրանքներ:

Գներն և պայմաններն յոյժ չափաւոր:

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ

Պ. Պ. Տ. ԼԸԶՊԷ ԵՒ ՎԻՔԹՈՐ ՈՐԴԻ

Պոլսոյ ընդհանուր գործակատարք «Մանհայմ» Ապահովագրական ընկերութեան:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

ՊԻԶՄԱՐՔԻ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

Պէրլին, 12 մարտ

Երեսփոխանական ժողովոյ յանձնախումբը մերժեց ոգելից ըմպելեաց մենաշնորհի առաջարկը զոր ներկայած էր Պիզմարք իշխանը:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆՈՐ ԱՐԺԷԹՈՒՂԹՔ

Փարիզ, 12 մարտ

Ելմտացոյցի ծրագիրը Խորհրդարանին պիտի ներկայացուի յառաջիկայ երեքշաբթի: Կ'առաջարկէ 3 % տոկոսով ազգային նոր արժէթուղթ մը հանել, որուն գլխամասը չպիտի վճարուի և որ հետեւապէս մշտնջենական պիտի լինի: Այս արժէթղթով պիտի կարգադրուի կառավարութեան երերուն պարտուց մէկ մասը: Կ'առաջարկէ նաև կարճատեւ պայմանաժամով վճարելի պետական պարտամուրհակները վերածել 3 % տոկոսով արժէթուղթի: Վերջապէս կ'առաջարկէ փոփոխութիւններ մտցնել ըմպելեաց վրայ դրուած տրոց մէջ և բարձրացնել ալքոլաց վրայ դրուած տուրքն:

Փարիզ, 14 մարտ

Կը հաւաստեն թէ կառավարութիւնն ապրիլ ամսոյ մէջ շրջաբերութեան պիտի հանէ 3 % տոկոսով մէկ միլիառի փոխառութիւն: (Վերոգրեալ հեռագրին ծանուցած փոխառութիւնը պէտք է լինի:)

Պուքրէշ, 14 մարտ

Նախարարական տագնապի լուրք անհիմն են:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՍԱՆ

Ղալաթիա, 3 մարտ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

ամիս Լոնտրայի վրայ պանքայի)	110 7/8
3 » » » (վճռելին)	110 1/2
3 » Բարիզի » (պանքայի)	22 75
3 » » » (վճռելին)	22 82 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

	Դաշնական
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. Ծ. Սէրի Գ. Կ.	17 32
Պօրսային գոցուելէն վերջը »	17 32
Բէրայի մէջ »	17 13
Առաւօտուն բացուելուն »	17 17
Բարձրագոյն գին »	17 18
Նուազագոյն »	17 17
Կէս օրին	17 17 1/2
փոխառութիւն 1858) » 1862) A. Սէրի Գ. Կ.	27
» 1860) » 1863) B. » » » 1872)	17
» 1865) » 1869) C. » » » 1873)	17 17

ԻՒՆԻՖԻԷ Եգիպտական

երէկ իրիկուան գոցուելուն	77 5
Այս առտու բացուելուն Գ.Կ.	77 30
Կէս օրին	77 30

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Օռիէնթէ ժէնէրալ Գ. Կ. Անգլ. Լ.	3 20
Քրէտի ժէնէրալ » » Օսմ. »	6 16
Պանք տը Գօնս. » » »	4 25
Սօս. Շանժ է վալէօր » » »	3 20
Թրամվէյ » » » »	295
Ռումէլիի երկաթուղի Ֆր.	39 50
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ »	—
Բաժնեթուղթ Լաւրիօնի »	58

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի ղրշ.	100
20 Ֆրանքնոց »	88
Անգլիական ոսկի »	110 23
Բօլ Իմբէրիալ »	90 18
Քրիմից »	51 20
Ռուպլի Թղթադրամ »	8 95
» արծաթ »	89
Ֆիօրին »	8 32
Մէճ. արծ. (տարբ.) »	107 37
Վեշնոց »	102 20
Չինգնոց »	102
Մէթալիք »	97 20
Պղինձ »	—
Թղթադրամ »	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՕՐՍԱ

Լոնտոն, 13 Մարտ, ժամ 3 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ	101
Օսմ. » Սէրի Գ. բացուեցաւ	15 11/16
» » » գոցուեցաւ	15 1/2
» » » Ա.	27
» » » Բ.	16 7/8
» » » Գ.	15 1/2
Օթօման 1871	73
փոխառութիւն 1877	87
Վանք Օթօման	11 7/8
Ռուսական փոխառ. 1873	99 7/8
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)	69 3/4
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)	94 5/8
Տայրա Սանիէ	70 1/8
Տօմանիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	94 1/4
Հունգարական պարտաթուղթ 4 %	— —
փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	— —

Վիեննա, 13 Մարտ, ժամ 4 երեկոյ

փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126
Օսմանեան երկաթուղի	20 20

Բարիզ, 13 Մարտ, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	109 40
» » 3 %	81 70
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ. բացուեցաւ	15 82 1/2
» » » գոցուեցաւ	15 55
» » Սէրի Բ.	16 80
» » Գ.	15 50
Օսմանեան երկաթուղի	40
» Րէժիի բաժնեթուղթք	— —
Վանք Օթօման	541 25
Գրէտի Լիօնէ	— —
» Ֆօնսիէ	1356 25
Բաժնետոմս Լիօնի	1245
Սուէզի ջրանցք	2132 50
Ռուսական 5 % 1877ի	101 3/4
Իտալական Ռանթ	97 82 1/2
Եգիպտական միացեալ	350
Սպանիական (արտաքին)	58 1/4
Բրիօրիթէ Թիւրք	375
5 % Հելլենական	282 50
Չեք Լոնտրայի վրայ	25 17

ԲԱՐԻԶԻ ՔԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 11 Մարտ, ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	109 40
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ	15 30
Եգիպտական	348 75

ԻՇԽԱՆ (1

ԲԱՐՍԵՂ ԲԵՀԲՈՒԹԵԱՆ

Իշխան Բարսեղ Բեհբութեան և նորա յատկանիշերը: Նորա իշխանական ծագումը և Վրաստանի հայազն իշխաններ: Նորա դաստիարակութիւնը յիշատակը Պաւլովեան դպրոցում: Հայկական առանձնայատկութիւններ: Բեհբութեանը կայսեր երեկոյթին: Նորա ժամանակը և հրացումը դէպի Ներքևն: Բեհբութեանի դերը վերջինթեր Ռուսա-Թիւրք պատերազմում հայկական հաստատամտութիւն: Երկու յաղթանակ և հրաշալի պարգևատրութիւն: Բեհբութեանը զօրաց հանդէսում: Զաւեշտական Թերթի սրամիտ գոռումը և կարծիքը Բեհբութովի վրայ: Բեհբութովի կրած վիրաւորանքը իր ստորադրեալի նշանակութեամբ: Թագաժառանգը Կովկասում և Հայի-Մուրադի արշաւանքը: Կայսեր գոհունակութիւնը Բեհբութովին և սորա իշխանուհուն ստացած պարգևը: Վճռողական ճակատամարտը և Բեհբութովի հանճարեղ վարպետութիւնը: Նորա վաստակած յաղթութիւնը: Բեհբութեանի ժառանգը և տոհմակիցները:

Իշխան Բարսեղ (Վասիլ) Բեհբութեան նոյն դերը ստանձնեց վերջինթեր Ռուսա-Թիւրք պատերազմին Կովկասում, ինչ նորա արժանընտիր ձեռնասուն կոմս Լօրիս-Մէլիքեանը անցեալ կռւին: Ինչպէս որ Լօրիս-Մէլիքեանը հաւասար յաջողութեամբ փայլեցրեց իր տաղանդը և ռազմագիտութեան ասպարիզում և աշխարհավարական, նոյնն էր և նորա մեծահռչակ վարպետը, թէպէտ և Բեհբութեանին չվիճակվեց իր աշակերտի չափ լայն պետավարական գործունէութիւն ունենալ: Իրանց բնաւորութեան և տաղանդի յատկանիշերով այս երկու հերոսական տիպարները ներկայացնում են Վելինգտոնի իսկական տպագրութիւնները Ռուսաց պատմութեան մէջ: Երկուսն էլ միշտ աւելի խորհող, կշռադատող, շրջանըկատ, սրահայեաց և հեռատես, քանթէ բուռն ոգեւորութեամբ և անձնապաստան թելադրութեամբ վճռող ու ձեռնարկող: Սորա վկայութեան կարող են ծառայել մի Ռուս գրողի հետեւեալ խօսքերը Բեհբութեանի մասին. «Պատերազմական գործունէութեան ասպարիզում մանաւանդ զգօն և նախատես Հայի տիպար էր Բեհբութովը. եթէ նա կատարելապէս չէ վստահ գործի յաջողութեան վրայ, հաւատացէ՛ք, որ ոչ մի շարժում և ոստիւն չի անիլ թշնամու վրայ:» Ուրեմն յիշելով Վելինգտոնին, մենք ուզեցինք ասել միայն թէ՛ հայկական հոգու եւ հանճարի առանձնայատկութիւնները սերտ կերպով չօշափում են անգլիական հանճարի կողմերը, այն տարբերութեամբ գէթ, որ գուցէ Հայի մէջ զգուշութիւնն աւելի զարգացած լինի, քան թէ Անգլիացու: Եւ սա տեսնվում է հայկական մի նշանաբանի այն փոփոխութեամբ, որ նա առնում է անգլիական թարգմանութեան մէջ. «Հարիւր անգամ չափիր մի անգամ կտրիր» ասում է Հայը. «ոչինչ չկայ անհնարին կտրելու համար, չափած թէ՛ չը չափած» ասում է Անգլիացին: Այսպէս արագահաս և բազմակիփ խելքով, արիութեան և գործնական մտքով, տրամաբանելու, ազդելու և համոզելու զօրաւոր կարողութեամբ, լեզուագիտական մասնաւոր ընդունակութիւններով, մեծավայել և դիւթիչ ձեւերով Բեհբութովը այն դասակեան է Ռուսահայ զօրավարների մէջ, որոնց կարգին պատկանում են Լօրիս-Մէլիքեան եւ Շելկովնիկեան (Նուխեցի):

Բեհբութեանի իշխանական պատուանունը Վրաց թագաւորների մենաշնորհն է, որ ստացել են Բարսեղ զօրավարի նախնիքը իրանց մատուցած նշանաւոր զինուորական և վարչական ծառայութիւնների համար: Իշխան Ցիցիանով—որի դէպի Հայերը տածած հակակրութիւնը արդէն տեսանք նորա արարքով Հայ Մէլիքների հետ—իր ազգային մոլեռանդութեան շնորհիւ, չուզեց գրկել այն հայազն իշխաններին եւս, որոնք Վրաստանումն էին. Ցիցիանովի համար հերիք էր միայն, որ նոքա Հայ երկրի և ժողովրդի շահերին չը նուիրած լինէին իրանց ուժերը, որ ամեն կերպով ընդունելի և յարգելի պայազատներ համարվէին. . . Ռուսի՝ ներկայացնելով Ռուսաց կայսեր փաւերացման Վրաստանի սատարաթիւ Թառաձներէն (ազնուական) (1) իբր իշխանական մենաշնորհ ունեցողներ, Կովկասի վերյիշեալ փոխ-արքան չ'գտաւ եւս չորս հինգ հայազն իշխանական տներ, ինչպէս էին՝ Բեհբութեաններ, Թումանեաններ, Բէկթաբէկեաններ, Խօջա-Մինասեաններ, Սմբաթեաններ և Ամատունիք: Իսկ գալով Ջէնթաքուր (փառք Ճէնաց) Օրբէլեաններին և Բագրատունիներին, որոնք հարկաւ Հայաստանից Կովկաս անցած հարազատ Հայ իշխաններն էին (թէպէտ օտար երկիրներից դարերէ հետ գաղթած), դոցա «հայութեան» մասին Ցիցիանովը և Ռուսները լսել անգամ չէին ուզել, ճանաչելով նոցա միա՛յն իբր «զուտարիւն» Վրացի թաւադներ:

Զնայելով մինչդեռ, որ Բեհբութեանները վաղուց հետէ իւրացրած են եղել Վրաց լեզուն և սովորութիւնները, բայց ազգային տաղանդը և ցեղային բարձր յատկանիշերը միշտ անվթար են պահել նոքա: Վասնորոյ, երբ բացվել է աւելի լայն ասպարէզ անհատական ձիրքերը փայլեցնելու համար, և ներկայացել է մրցման ընդարձակ հանդէս, այս ժամանակ է գոհարը ուլունքից որոշվել և Հայը Վրացուց տարբերվել. այստեղ են յառաջ խաղացել սակաւաթիւ հայազն իշխաններ բազմաքանակ Վրացի ազնուականների դասից, բարձրանալով Ռուսաց ամենամեծ աստիճաններին, զինուորական թէ քաղաքական պաշտօնների մէջ: Հայութեան այսպիսի յաղթանակը տանող առաջի քաջերին եղաւ իշխան Բարսեղ Բեհբութովը:

Բեհբութեանի դաստիարակութիւնը—ինչպէս և նորա կրտսեր եղբօր, որ միայն չորս-հինգ տարի առաջ մեռաւ Վարշաւի բերդապահ զօրաց հրամանատարութեան պաշտօնի մէջ—կատարվել է Պետերբուրգ Պաւլովեան զինուորական դպրոցում: Այդտեղ, ուսանողաց ընթերցարանի պատի վրայ կախած են այն եզակի արանց կենդանագրերը, որոնք այդ դպրոցի մէջ աշակերտած լինելով, նշանաւոր դերեր խաղալու բաղդի են արժանացած: Այդպիսիների թիւը տասից աւելի չէր: Որչափ կ'զմայլէր հոգիս, երբ մտնելով ամեն օր ընթերցարան կը տեսնէի մեր պանծալի հայրենակից իշխան Բարսեղ Բեհբութեանին, ամենքից բարձր կախած իր սովորական հպարտ կեցուածքով, աջ ձեռքը կողքին, գլուխը ընձուղտի վայելչապանծութեամբ միւս կողմ դարձրած բարձրադիր ուսերի վրայ . . . :

Զարմանալի է յիրաւի թէ ո՛րչափ առաձգական է Հայի բնաւորութիւնը. համեստ, հնազանդ և մեղմահայեաց տեսքից նա ընդունակ է ստանալ այնպիսի վեհ, խրոխտ և ազդու կերպարանք, որ կ'ասես թէ՛ նորան ծնող մայրը առիւծի կաթով եւ արծուի սրտով է սնուցել: Հէնց այս իրողութիւնը միայն կարող է բաւական ապացոյց լինել, նորա, որ ստրկաբարոյութիւնը Հայի բնաւորութեան մէջ բնական գիծ չէ դարձած, չը նայելով դարերի ճնշողական ջանքերին, այլ նա սոսկ արտաքին արուեստակեալ և չինծու մի երեւոյթ է, որն իսկոյն կորչում է Հայի վզայից, երբ նորա անընկճելի հոգին ազատ ելք է գտնում ճնշող պայմաններից: Մինչդեռ այսպէս չեն ստրկական յատկութիւններով խմորված բնաւորութեան նշանները. ո՛րչափ ազատ և բարեյաջող ոգևորութեանց մէջ էլ գտնվի այդպիսի մարդ, որչա՛փ էլ զերծ մնայ նա արտաքին ճնշումներից, դարձեալ նորա հոգին եւ կերպարանքը միշտ կաշկանդված կը մնան, ինչպէս եւ միտքը սահմանաւոր ու կրաւորական, մինչեւ որ, ի հարկէ, երկարատեւ և նպաստաւոր պարագաների մէջ սերունդներ անցնելով, նա կը վերականգնի հոգեպէս ու կը թօթափէ ստրկային թերութիւններն:

* * *

Արտաքին տեսքով մի կոպիտ և խստաբարոյ Կովկասցի, դաստիարակութեամբ, սակայն, Բեհբութովը եղել է, ինչպէս նկատեցինք, մի նրբակիրթ և ուսեալ Եւրոպացի. Ֆրանսերէն, Գերմաներէն, Ռուսերէն և Լեհերէն նա խօսել է, ինչպէս իր հարազատ լեզուն, որին շատ լաւ հմտութիւն է ունեցել, ինչպէս և Թուրքերէնին, Պարսկերէնին ու Վրացերէնին: Արտաքին երեւոյթի և ներքին ոգևորութեանց այնչափ զգալի տարբերութեանց առթիւ, աւելորդ չենք համարում հետեւեալ դէպքը յիշել Բեհբութեանի կեանքից: Քիւրեք-Դէրէի և Բաշ-Կադըքլէրի (վերջինթեր ռուսա-թիւրք պատերազմին) ճակատամարտի յաղթանակները տանելով, պատերազմը վերջանալուց յետ, Անդրէյ Նախավկայ Թագաւորական չքանշանի ասպետը հրաւիրված է եղել կայսրից Պետերբուրգ: Ներկայանալով պալատական երեկոյթի, ամենի հետաքրքրութիւնն իր վրայ է ամփոփել ուղղի պէս յաղթանդամ և ջայլամի պէս երկար ու մեծաքիթ զօրավարը: Կարծելով թէ՛ բացի սովորական Ռուսերէնից նա ուրիշ եւրոպական լեզու չգիտէ, երեկոյթը զարդարող բարձրահասակ տիկիններ և օրիորդներ հազարումէկ զուարճալի դիտողութիւններ և սրախօսութիւններ են ճարճատեցնում Կովկասեան հերոսի յառելից, նիւթ ունենալով գլխաւորապէս նորա «զարհուրելի» քիթը: Բայց Բեհբութովն ինքը խիստ զուարճախօս և պատրաստաբան մարդ է եղել. դէմ յանդիման գալով իր քթից «զարհուրող» մի զոյգի հետ, Բեհբութովը դիմում է բուն Ֆրանսիացու արտաբերութեամբ. «Օրիորդնե՛ր, ապահով անցէ՛ք, քիթս ձեզ էլ չի երեւում:» Այս ասելիս նա թաքցնում է ձեռքով քթի մի կողմը շուարված օրիորդներից: Երեկոյթի դիւցազնի հետ արած անքաղաքավարութեան համար ամօթահար եղած օրիորդները շտապում են կայսրուհու մօտ՝ իրանց յանցանքը յայտնելու: Կայսրուհին դիմում է. «Հապա կարծեցիք թէ՛ նա մի վայրի Կովկասցի՞ է. ընդհակառակն, նա աւելի Եւրոպացի է, քան թէ ո՛ր և է մէկը այս ամբողջ բազմութեան մէջ:» Այդ օրից այսօր Բեհբութովի հետաքրքրաշարժ քթի այդ պատմութիւնը մնացած է Կովկասցիների յիշողութեան մէջ. գուցէ նոյնպէս հէնց այդ օրից սկսած հեգնասէր Ռուսները այնչափ մեծ ուշադրութեան և զբաղման առարկայ չինեցին «Հայի մեծ քիթը:»

Ազգային տեսակէտով, մանաւանդ, Բեհբութովը մի համակրելի մարդու տիպար է եղել. յարգելով երջանկայիշատակ Ներսէս կաթողիկոսին մինչեւ նորա տաղանդին երկրպագելը, իշխան Բարսեղ Բեհբութովը շատ անգամ տիրացուների դասի մէջ կանգնած, Թիֆլիսի մայր եկեղեցու մէջ, բարձր ձայնով մասնակցելիս է եղել եկեղեցական երգեցողութեան, Ներսէսը կաթուղիկոսական աթոռի վրայ պատարագին բազմած ժամանակ: Որչափ վեհ օրինակ մեր արդի չտես սերունդի համար այսպիսի դիւցազների հանդիսաւոր խոնարհութիւնը հայութեան առաջ: Այս կողմից ժամանակակից Ռուսահայ զօրավարներն էլ մեծ հիացման արժանի են, ցոյց տալով իրանց ազգային աւանդութիւններին նոյն յարգանքը ինչ Բեհբութովը:

Ուսման ընթացքը Պետերբուրգում աւարտելուց յետ, բաւական երկար ժամանակ ծառայում է Բեհբութովը Լեհաստանում, մասնակցելով իր եղբօր հետ Ռուսաց այլ և այլ պատերազմներին Լեհաց դէմ: Տեղափոխվելով յետոյ Կովկաս, մի քանի տարուց յետ ստացել է զօրապետի աստիճան, նշանակվելով գլխաւոր կառավարիչ Երեւանեան նահանգի, որն այդ ժամանակ պաշտօնապէս դեռ «Հայկական Նահանգ» էր կոչվում: Դորանից յետ վրահասնելով վերջինթեր Ռուսա-Թիւրք պատերազմը, նա նշանակվեց առանձին զօրաբաժնի հրամանատար, որի մէջ գտնվող հազարաւոր սպաներից մէկն էլ այժմեան կոմս Լօրիս-Մէլիքեանն էր: Ո՞վ կարող էր մտածել այն ժամանակ թէ, հազար Ռուս ընկերներից միակ այդ Հայ սպան պիտի փոխարինէր 25 տարից յետ Բեհբութեանին նոյն հրամանատարական պաշտօնի մէջ: Մինչդեռ քիչ չեն մարդիկ որոնք կարող են վկայել Լօրիս-Մէլիքեանի միշտ կրկնած հետեւեալ խօսքերը. «Այն ես չլինեմ, որ մի ժամանակ կոչել չտամ ինձ հրամանատար և կոմս:»

Այս խօսքերը ասել է նա, շատերի ներկայութեամբ, երբ Թիֆլիսի թատրոնից ելնելով մի մութ և անձրեւոտ գիշեր, չէ կարողացել մասնաւոր կառք գտնել մինչեւ իր տուն գնալու համար: Այդ ժամանակ հազիւ հարիւրապետի աստիճանի մէջ, Լօրիս-Մէլիքեանը իշխան Վօրոնցովի համհարզն էր: Անձրեւի տակ թրջվելու վայրկեանին է եղել, որ բացագանչել է իր տաղանդի և աստղի վրայ հաւատ ունեցող և երիտասարդ Հայ զօրականը թէ՝ «կ'գայ ժամանակ, երբ ես կը դադարեմ լինել մութ գիշերը ոտով քայլող մի հասարակ սպայ, այլ իմ երեւալիս՝ հարիւրաւոր մարդիկ կը կոչեն. «Կոմսի կառքը դէպի յառա՛ջ:»

Կարդալով Սամուէլ Սմայլսի հանրածանօթ աշխատութիւնը ինքնօգնութեան և հաստատամտութեան մասին, Հայերս չգիտենք թէ ինչպէս հիանանք անգլիական «զօրեղ կամքին և բնաւորութեան:» Մինչդեռ գրաւ կ'դնենք, որ եթէ Սամուէլ Սմայլսը տեղեակ լինէր թէ մի յետնեալ Հայու տղայ մտքումը դրել է բազմամիլիոն և հզօր պետութեան առաջին պաշտօնէութեան աստիճանին հասնել և կատարել է իր խոստումը, գրաւ կը դնենք, ասում ենք, որ Սմայլսը այդ «յետնեալ Հայ տղի» հաստատամտութիւնը շատ աւելի օրինակելի կը համարէր, քան թէ Ուատինը, Ստեֆենսինը և Ֆիւլտոնինը: (2)

Բայց մեր ազգի չտես և քծնող գրագէտները հակամիտ են երկրպագել դէթ նորան, ինչ «լուսաճաճանչ» Եւրոպայի մէջ կը գտնվի ու Եւրոպացու բերանով կը հռչակվի . . . .

Մուրավեվի կրած մեծամեծ անյաջողութեանց միջոցին (1853 Թ.) երբ մի շաբաթուայ մէջ Ղարսի պատերը խլեցին նորանից 15 հազար զօրք, առանց սակայն սասանման նշոյլ ցոյց տալու, այս ժամանակ էր, որ Բեհբութովի երկու յաղթութիւնները Քիւրեք-Դէրէի և Բաշ-Կադըքլէրի տակ, այնպիսի ուժգին ուրախութեամբ ցնցեցին բովանդակ պետութիւնը, որ Նիկողայոս կայսրըն անգամ զարմացմամբ պշշացած այպէս բացագանչեց Բեհբութովին. «Դու պետութիւնը զարմացրիր, ես էլ քեզ կը զարմացնեմ:» Այս խօսքերի հետ նա պարգեւեց աննման դիւցազնին, ինչպէս արդէն յիշատակեցինք, Անդրէաս Նախավկայի չքանշանը, որին չ'արժանացաւ դեռ ո՛չ մի ուրիշը վերջին երկու պատերազմների հերոսներից: Ինչպէս ասեցինք՝ Ռուսաց այդ չքանշանը արքայական է համարվում, ուստի նորան տալիս են միայն օտար թագակիրներին, այն էլ խիստ հազուադէպ:

Բեհբութովի սպայակոյտի մէջ գտնվածներից մինը (Թնդանօթաձիգ գնդապետ Ալէք. Բուզկիէվ) պատմում էր հետեւեալը. «Ստանալով կայսեր անտգիտ շնորհը, հրամանատարն հանդէսի հանեց իր զօրաբաժինը, որի առաջ կանգնած նա մի ազդու եւ ոգեւորիչ ատենաբանութիւն արեց զօրքին, որը որոտընդոստ ուռաներով թնդացնելով Արագած լեռան հովիտները՝ կը գոչէր. «Հա՛յր-զօրավար, տար մեզ պատերազմ, տալով մեզ բարեբաղդութիւն քո ձեռքի տակ մեռնիլ:» Զօրաց ոգեւորութեան խօսքերից յուզված, արտասվեց հրամանատարը, ասելով. «Եղբա՛րք, ձեզ հետ մեռնիլը ինձ համար աւելի եւս բարեբաղդութիւն է, եթէ միայն կայսրը հրաման շնորհէ:»

Եւրոպայի զաւեշտական պատկերազարդ թերթերից մինը հետեւեալ կերպով էր որոշել Բեհբութովին այլ ռուս զօրավարների մէջ: Մի էջի վրայ ներկայացրել էր ամենքին իրանց յատուկ անուններով, նոցա մէջ և Բեհբութովին: Զօրավարները բոլորն էլ առանց գլխի էին կանգնած, մարմնի սոսկ մնացած մասը կրելով, իսկ Բեհբութովը դոցա մէջ ընդհակառակը՝ գլուխը միայն կը կրէր, մնացածը ծածկելով: Դորանով այն միտքը կ'ուզէր յայտնել հնարագէտ հեղինակը թէ՝ այդ զօրավարների մէջ գիտակցութեամբ և տաղանդով գործ տեսնող միայն Բեհբութովն էր. իսկ մնացածները մեքենայաբար շարժվող արարածներ էին: Սորանից էլ աւելի ճարտար և ճիշդ գնահատութիւն Բեհբութովի բարձրութեան հազիւ թէ որ և է մէկը կարող լինէր անել:

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

---

(1) Սոցա մեծ մասը մինչեւ հիմայ եւս «իշխանական հրամանատարութեան» տակ ունին դէթ հարիւր եզ և այդչափ էլ գլուխ ոչխարներ:

(2) Առաջինը սոցանից ամեն արգելքներ յաղթելով հասաւ շոգեշարժ մեքենայի գիւտին. երկրորդը՝ երկաթուղու, երրորդը՝ շոգենաւի:

ԱԶԳ

Ժ. Տ. Ծանէթթօյի դրամատունը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ յառաջիկայ ապրիլ 1 ին Արքունի Փողերանոցին մէջ տեղի պիտի ունենայ Արեւելեան երկաթուղեաց արժէթղթոց 97րդ. վիճակահանութիւնը:

500 Թիւեր պիտի շահին.

ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ, 600,000 Ֆրանք.

1	բաժին	60,000	Ֆրանք.
2	»	20,000 ական	»
6	»	6,000 »	»
12	»	3,000 »	»
18	»	1000 »	»
և 450	»	400 »	»

Ամբողջ տոմսին գինն է 7 1/2, կէսինը՝ 5 և քառորդինը՝ 3 ղրուշ:

Որպէս զի գնողք շահելու աւելի հաւանականութիւն ունին, Դրամատունս ի վաճառ հանած է 50 Թիւեր ներկայացնող Բօնտօններ: Գնողն իրաւունք պիտի ունենայ այդ 50 թիւերուն վիճակած բաժիններուն մէկ հնգերորդին: Այդ Բօնտօններ կը ծախուին 75 ղրշ ոսկեդրամ: Ուրիշ Բօնտօններ, որք նոյն պայմաններով 25 Թիւ կը ներկայացնեն, կը ծախուին 37 1/2 ղրշ:

Այս կերպիւ գնողներն, 75 կամ 37 1/2 ղրուշ վճարելով, կրնան ի ձեռին ունենալ 50 կամ 25 թիւ մէկէն, բան մ'որ յոյժ կարեւոր և շահաւէտ է նոյն իսկ ամենէն նիհար քսակաց համար:

Դրամատունս յաճախ վճարած է իւր յաճախորդաց բազմաթիւ շահեր զորս բաղդը շնորհեց իւր ծախած թիւերուն:

Ուստի ջերմապէս կը յանձնարարէ արգոյ հասարակութեան գնել այդ տոմսերը:

Անոնք որ կը փափաքին օգուտ քաղել այս առիթէն՝ փորձելու համար իրենց բաղդն, որուն գաղտնիքներն անծանօթ են ամենուս, պարտին ժամանակին գնել այդ տոմսերէն որք կը ծախուին միայն Ժ. Տ. Ծանէթթօյի դրամատանն ի Կալաթա:

Գաւառներէն եկած յանձնարարութեանց հետ պէտք է ղրկել փոխարէն գումարն, հնչուն դրամով, պանքօտոմով, չէքով, մանտա-բօսթով եւ:

Դիմել առ Ժ. Տ. ԾԱՆԷԹԹՕ
Կալաթա, Գօսիմիօն խան, Թիւ 18
1—20

ՇԱՀԱՒՈՐ ԱԶԳ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ

Արդէն յայտնի է թէ՝ սոյն վիճակահանութիւնն երկու ամիսը անգամ մը տեղի կ'ունենայ Արքունի Փողերանոցին մէջ:

Այս անգամ 97րդը պիտի քաշուի յառաջիկայ ըստ եւրոպական 1886 ապրիլ 1ին—ըստ յունաց մարտ 20 ին—և 500 Թիւեր պիտի շահին. առաջին պարգեւն է այս անգամ 600,000 և երկրորդը 60,000 Ֆրանք: Ասոնցմէ զատ 48 Թիւեր ևս այլ և այլ մեծ պարգեւներ, իսկ մնացեալ 450 Թիւերն 400 ական Ֆրանք պիտի շահին:

Շահելի գումարին ամբողջն ստանալու իրաւունք ունեցող բաղդատոմսին գինն է 7 1/2, կէսինը 5 և մէկ քառորդինը 3 դահեկան: Ասոնց մայրերը Եսայեան և Ջարիֆի դրամատուններն են: Գաւառներէն հնչուն դրամի տեղ փուլ և ամեն լեզուէ նամակ կ'ընդունուի:

Ի վաղուց հնայուած բաժնեթղթոց թիւերն առանց ո և է փոխարինութեան կը նայուին:

Յանձնարարութիւնք ընդ փոյթ կը կատարուին: Դիմել ուղղակի առ

ՄԱՐԳԱՐ Յ. ԳՈՒԼԱԳՍԸԶԵԱՆ
Ղալաթիա, Կամուրջի գլուխ Թիւ 33.

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Նիզամիյէ Թահնիյէ խտարէսինտէ պին իւչ եիւզ իքի սէնէսի մարտընտան մալիս նիհայէթինէ գատար օլան քէրէք էսմանը էվվէլէ օսմանը լիրասը եիւզ ղուրուշա օլարագ նագտէն վէ բէշինէն վէրիլմ պատէհուդալարըմագ իւզրէ ֆիրուխթ օլունաճագ օլան ինճէ քէրէկին պէհէր գըյէի ճէտուլ տօգուզ վէ գալըն քէրէկին սէքիզ բարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, իշպու մարտըն րուժինին պէշինճի բէնչչէնպիհ կիւնիւ գաբարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն վէ ալթընճը բէնչչէնպիհ կիւնիւ տախի թէգարրիւր իտէն ֆիյաթընա եիւզտէ պէշ զամմը գապուլ օլունաճաղընտան, իշթիրայա թալիպ օլանլարըն լէվազըմաթը ուսուլիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր:

1 մարտ 1886

1—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,591,956
ՀԱՍՈՅԹ 1884 ՏԱՐՒՈՅ 1,718,462

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 2,993,181
ՀԱՍՈՅԹ 1884 ՏԱՐՒՈՅ 828,858

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած գրաւական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահօրէն զիրենք ներկայացնել. նաև եթէ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասնին 11,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ.

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

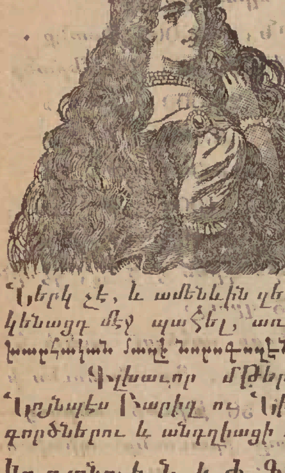

ՄԻՍԹՐԸՍ Ս. Ա. ԱԼԼԸՆԻՆ

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ՄԱԶ. ՆՈՐՈԳՈՂԸ

(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Ճերմակ ըլլած մազերուն գոյն, փայլուն ու գեղեցկութեան կու տայ։ Կը նորոգէ անոր կեանքը, ոյժը և աճումը։ Գլխու թեփը շուտ մը աներևոյթ կ'ընէ։ Իր անուշ հոտը առատ է ու հեշտալի։

"Մէկ շիշը կը բաւէ։" Այդ փորձը ունեցան ամէնքը որոնց մախրագունած մազերը իրենց բնական գոյնին դարձան, և ճաղատ տեղերը մազով ծածկուեցան։ Ներկ չէ, և ամենևին վնաս մը չըներ։ Եթէ որ կ'ուզես թարմ մազ ունենալ և բոլոր կենացդ մէջ պահել, առանց ուշանալու շիշ մը ստացիր Միսիզ Ս. Ա. Ալլընի աշխարհահռչակ մազի նորոգողէն. (MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ-Եորք։ Կը վաճառուի ամէն սափրիչներու, անուշ իւղագործներու և անգլիացի դեղագործներու քով։

Կը գտնուի Ն. և Ժ. Գանզիւք եղբարց բրիտանական դեղարանն, Բերա, Մեծ փողոց. Էտմընտ Գարուանա, Անգլիական մթերանոց, Նիւ-քաէք Գալըթըրմ. և Իզիտոր Լագանտէլլա, 433, Բերա Մեծ փողոց։

ՆՈՐՏՏԱՑՉԷ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԻՀԱՄՊՈՒՐԿ

Յիշեալ ընկերութիւնն հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ տուներ, կարասիներ, խանութներ և ապրանքներ յոյժ չահաւէտ պայմաններով, միջնորդութեամբ իւր ընդհանուր գործակալութեան։

ՇԻՆՏԼԷՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱՊՈՒ, ՃԷՆԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ

50

32 ՄԱՀՄՈՒՏ[illegible] ՓՈՂՈՑ

ԿՐԱԿԱՐԱՆՔ [illegible]

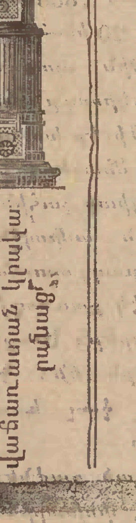

Միակ մթերանոց [illegible]

ՀԵՆՐԻԿ ԼԱՆԺ

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԻՆԵՐ

(ՊՂՆՁԷ, ՁՈՒԼԱՑՈՅ ԵՒ ԹԱՓԾՈՒ ԵՐԿԱԹԷ)

ԵՐԿԱԹԵԱՅ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾԻՔ

ԱՏԱՂՁԱԳՈՐԾԻ ԳՈՐԾԻՔ
ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՐԿԱՅՔ
ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱՆՈՑ
ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՔ

ԴԱՆԱԿՆԵՐ

ՔՐԻՍԹՈՖԼԷ ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

24 [illegible]

Ցրանսայի և օտար երկիրներու ամէն հռչակաւոր և վարսայարդարաց քով։

La VELOUTINE

Poudre de Riz spéciale
PRÉPARÉE AU BISMUTH
Par CH^les FAY, Parfumeur
PARIS — 9, Rue de la Paix, 9 — PARIS

ԽԱՐԻՍԽ

ԿԵՆԱՑ, ԵԿԱՄՏԻՑ ԵՒ ՕԺՏԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԻՎԻԵՆՆԱ

Գործողութիւնք 1885 Նոյեմբեր ամսուն

Այս ամսուն մէջ ստացուած և ստորագրուած են 632 նոր մուրհակներ (բոլիս) որք կը կազմեն 2,929,497·20 Փրանք ապահովագրեալ դրամագլուխ.

Բաժիններու գանձումն	312,813·35 Ֆրանք
Վճարումն մահուանց սաթիւ	106,112·15 »

Ամփոփումն 1884 տարւոյ գործողութեանց

Ընկերութիւնն ստորագրած է 7,940 մուրհակներ որք ի միասին կը կազմեն 43,545,782·50 Փրանք ապահովագրեալ դրամագլուխ.

Բաժնոց գանձումը 8,755,257·50 Փրանքի բարձրացած են

Վճարմունք մահուան սաթիւ 1,667,087·50 Փրանք։

Իւր հիմնարկութենէն ի վեր, ընկերութիւնը վճարած է

Մահուանց սաթիւ	32,237,662·50 Փր.	Համագումար
Օժտմանց սաթիւ (1871-1884)	67,571,262·50 »	99,808,925 Փրանք

Թուրքիոյ համար ընդհանուր ներկայացուցիչ
ՄՈՐԻՍ ՊԷՐԲԶԻ

Գրասենեակք Ղալաթիա, Վօյվօտա փողոց, Թիւ 26 գերմանական Թղթատան վրայ։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՄԷԲԻ

Ինչամթէ աշէրիյէ իչին պիր իւչ եւզ իքի աէնէսի իչին մուգթազի օլուպ մէվզքի մունագասայա գօնուլան վէ եվվէլճէ կազէթայար իլէ իլան օլունան մուխթէլիֆ իւլ ճինս քերէսթէնին մարթը րումինին պիրինճի ճումա իրթէսի կիւնինտէն աէքիզինճի ճումա իրթէսի կիւնինէ գատար մունագասալէրի իճրա վէ գարարը գաթիսի վերիլէրէք իրթէսի բազար կիւնի իհալէթէ պէց թէնզիլաթը գապուլ օլունաճաղընտան, իթայա թալիփ օլանլարըն մըսաթէմէ մէրքումէ ղարփընտա հէր կիւն սալիբէ ինչամթէ մուրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր։

27 չուպաթ 1886

3—3

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Դ. Փ. Զօրուրեան դրամատունն ի Ղալաթիա կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ ապրիլ 1 (մարտ 20 ըստ յունաց) Արքունի Փոխառութեան մէջ անկի պիտի ունենայ Արևելեան երկաթուղեաց արժեթղթոց վիճակահանութիւնը,

Շահող Թիւեր 500

Մեծ բաժին 600,000 Փրանք

Որոց գումարն 568,400 Փրանք պիտի վճարուի Օսմ. Կայս. Պանքայէն։ Շահուց ամբողջութեան իրաւունք ունեցող մէն մի տոմսակի գինն է 5 դրուշ։

Նաև եւրոպական զանազան չահաւոր արժեթղթեր ու Համբուրկի, Պրէւնշվիքի ու Սաքսոնի լօթեր կը ծախուին։

Այդ տոմսերէն գնել ուզող անձինք պարտին ժամանակին դիմել դրամատունս Ղալաթիա Քօմիսիոն խանին գիւսցս Թիւ 9,

Դ. Փ. ԶՕՐՈՒՐԵԱՆ

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌ-ԳՐԱՎԱՃԱՌ

Վ. ՕՍԼԱՆԵԱՆ ԵՒ ԵՂԲ.

Իրենց նոր բացած վաճառատան մէջ, Զաբթիյէճիլար եօգուշ Թ. 51, կը վաճառեն ամէն տեսակ գրքեր, քարտէզներ և դպրոցի վերաբերեալ թղթեղէն և զանազան պիտոյքներ թէ մեծ և թէ փոքր քանակով։

Գներն յոյժ չափաւոր։ Վաճառականաց վերավաճառողներու և մեծաքանակ գնողներու ամէն ձեւերով և խիստ զիջողին։

Գնաւաներէ եկած յանձնարարութիւնք փութով և ճշտիւ կը կատարուին։

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ընդ մէջ Ռոտէրտամի, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէբանդօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արկօ	1,300	Մարաթոն	2,500
Պասսանօ	3,500	Միլօ	2,000
Պորոտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիբսօ	2,500	Օդրանդօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օդդօ	2,000
Գադօ	2,000	Բանիթթիք	1,200
Գօմօ	2,700	Բալէրմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բառդէր	1,700
Տօմինօ	1,800	Քիդօ	2,800
Էրուցօ	2,600	Րիալթօ	4,400
Տրադօ	2,600	Րինալտօ	3,200
Ֆալգօն	800	Րօլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Րօմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Րօմէօ	3,500
Կոյիլէօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կիդանօ	2,200	Սաբփօ	2,000
Կոզօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրօտօ	2,200	Սօրէնդօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հիւմպէրդ	1,200	Թօլէտօ	2,800
Ճիւօ	2,300	Քառնդօ	3,600
Քէլօօ	2,000	Ըէտօօ	1600
Քօլօօ	2,200	Ջէպրա	3,000
Լէօ	2,000	Ջէրօ	41,0

Մառրինօ շոգենաւը, նաւապետ Միչէլ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն աստ հասած պարպած և Օտեսա ուղևորած է։

Րինալտօ շոգենաւը, նաւապետ Նիւմէն, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն մեկնած է ամսոյս 4ին և 18ին աստ կսպասուի։

Ուղևորներու համար ամէն դիւրութիւններ կընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ ԵՒ ԸՆԿ. Գործակալք

Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլէթ խան Ղալաթիա

514

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլի և Միջերկրականի գիծը բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ֆամագուստա	4200	Օսպրիա	3000
Ֆէրոա	4000	Նեբթիւն	3000
Օսմանլի	4000	Բերա	3000
Սեսոստրիս	3250	Ատլանտիք	1700
Թիպր	3250	Լոգիկա	800
Մոլտոպարա	3250	Օլինտա	800
Մարիոթիս	3250	Սեկիլ	700
Սֆինքս	3000		

Սեսոստրիս շոգենաւը, Նաւապետ Լօքհետ, ամսոյս 22ին ռգվակի Լիվրբուլ պիտի երթայ։

Սֆինքս շոգենաւը, Նաւապետ Քրուք, ամսոյս դէպի 25ին աստ կսպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ և ԸՆԿ. Մէյտանճըգ փողոց, Ուիթթոլ խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ 51, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

515

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ութ օրը անգամ մ'անխափան կը բանին Լիվրբուլի և Միջերկրականի գիծը.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալէփօ	3,000	Մալթա	3,000
Ալճէրօ	3,000	Մորոքքօ	2,500
Պալըկա	2,500	Նանթի	2,500
Պրիթիշ Քուին	1,200	Բալմիրա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սեթիա	4,600
Յէմէրաւա	2,500	Սարաքոսա	3,000
Կալլիա	4,000	Սամարիա	3,000
Քէտառ	2,500	Թրինիտատ	2,500

Թէսսալիա շոգենաւը, նաւապետ Ճօնզ, Լիվրբուլէն աստ հասաւ և ի մօտոյ վերստին Լիվրբուլ պիտի մեկնի։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Չ. ՃՈՒԼԻ Գործակատար

Թիւ 1 Քիւչիւք Հաւիլէ փաշա խան Ղալաթիա

511

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ութ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվրբուլի և Արևելեան գիծը.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերեան	2500	Ֆլաւենեան	3700
Ալզացեան	2500	Ֆլորիտեան	3700
Անատոլեան	2500	Ֆլաւեան	3700
Աթենեան	2500	Իպերիան	5500
Արմենեան	3700	Իդալեան	5500
Պավարեան	6000	Իսպանեան	5500
Պուլկարեան	6000	Լեոնեան	2200
Քարթէճեան	800	Լիպերեան	2500
Ծայպրեան	2000	Լէյգեան	800
Տալիա	700	Օլբինթոյ	700
Էճիբշեան	3700	Բէրսեան	3800
Ֆլաւիան	3700	Վալենսեան	6800
Ֆալէսեան	3700	Վէնէցեան	6800

Լէյլանտ շոգենաւը, Նաւապետ Պօլ, յառաջիկայ շաբթուս մէջ դէպ ի Լիվրբուլ պիտի ուղևորի։

Ալճէրեան շոգենաւը, Նաւապետ Լաուքանսոն, ամսոյս 10ին ընդհանուր վաճառքով Լիվրբուլէն աստ կ'սպասուի։

Ուղևորներու համար ամէն դիւրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ Գործակալ

Թիւ 34, 35, 36, Նէնի Միլլէթ խան, Ղալաթիա.

Նաւատէրք, Գարոնայք Ֆրէտ. Լէյլանտ և ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.

Ձմիւռնիա, Պ. Պ. Քարվըր եղբարք

Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վաչման և ընկ.

Մալդա, Ա. Քամիլէրի.

Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտատոյ.

Զմիւռնիա, Պ. Ուիթօլ և ընկ.

512

ՊԱՊԱԵԱՆՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլի, Միջերկրականի և Օտեսայի գիծը կանոնաւորապէս բանող

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սօֆիա	3,000	Պլէյք
Արաբիա	2,500	Ռօճըրս
Արմենիա	2,500	Փրուէլըզանթ
Լազոնիա	2,500	Ուէյթս
Մասեդոնիա	3,500	Մարշ
Բոսֆորոս	2,800	Ֆօթըրկիլ

Բոսֆ շոգենաւը, Նաւապետ Ուսթրինկըն, փետրուար 12ին Պոթումէն աստ հասնելով Լիվրբուլ պիտի ուղևորի։

Արմենիա շոգենաւը, փետրուար 7ին Լիվրբուլէն աստ կ'սպասուի։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գնեբով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղևորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ՌԷՊԱ ԵՒ ԸՆԿ. Գործակալք

513

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլի և Բօմպէյի գիծը կանոնաւորապէս բանող

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Ճէլտան, որ մարտ 10ին Մարսիլիայէն և մարտ 17ին Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Մէքէնէս, որ պիտի մեկնի վաղը, չորեքշաբթի ժամ 4ին։

Ուղևորի և ապրանք ընդունելութեան

Նաւողներ, ուղևորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն ԹԻՆԻՈԹԻ ՐԸՊՈՒԼ. Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միլէթ Մահմուտ փողոց, Թիւ 141

514

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԵՐԿԱՆԱԳԱՐ սեղանի կարգի և գինետան պատճէ, կրելով ՍԻՏՆԷՅ ՆՕՐԻԼ նշանը։

Կաշիէ ՓՈԿԵՐ ամէն մեծութեամբ, մեքենայներու համար։

ՌԵՏԻՆԻ խողովակ մեքենայից համար։

ՄԱՀՃՈՒԿԱԼՔ երկաթէ և արոյրէ։

ՄԱՄՈՒԼՔ ընդօրինակութեան։

Զանազան տեսակ ԴԱՐԲՆԵԱԼ ապարիկայ։

Անգլիական ԹՈՒՆԱՔ տպագրատանց համար։

ՍԻՏՆԷՅ ՆՕՐԻԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Վաճառական և ընդհանուր գործակալ

ՑԱՆՉՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

Գէօրգ պէյ խան, Նիւքօքէ Գալըթըրմ Ղալաթիա, Կ. ՊՈԼԻՍ

Միակ կեդրոնատեղի

ՄԻՒՆՑԵՐԻ ԳՐԱՄԱՐՈՆԵՂՑ

Որոնք փայտ կը տնտեսեն կրակի և բարեկամն

Գնողաց համոզման համար մեր վաճառատանց մէջ կը գտնուին վկայագրեր և կրակի մէջ եղած փորձերու ապացոյցներ։

ԲԼԱՔԷ ԱՐԾԱԹԵՂԷՆՔ

Անգլիոյ հռչակաւոր գործարանին

ՋՕՆ ՆՕՐԻԼ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

ԱԾԵԼԻՔ, ՄԿՐԱՏՔ ԵՒ ԶՄԵԼԻՔ

Նոյն վաճառատան

ԲԵՆԶԻՆԻ ԼԱՄԲԱՐՆԵՐ

Նոր կատարելագործութեամբ շինուած, երկու լոյսով

Վաճառատունս յանձնարարութեամբ կ'ընդունի ամէն տեսակ ապրանքներ ապսպրել։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

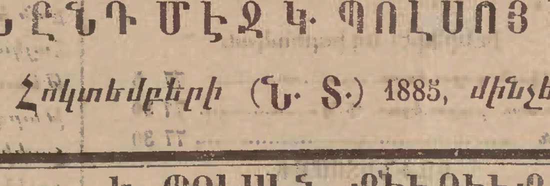

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ ի 1 Հոկտեմբերի (Ն. Տ.) 1885, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ

	0	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	60				
	Առաւօտ												Իրիկուն													
	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Պոլիս	6 17	6 50	7 15	7 42	8 14	8 43	9 12	9 42	10 20	10 39	11 17	11 49	12 55	1 31	2 31	3 2	3 40	4 15	4 44	5 23	5 44	6 11	—	...	...	...
Գումգափու	6 28	7 ...	7 27	7 53	8 25	8 54	9 23	9 53	10 30	10 49	11 28	12 ...	1 6	1 42	2 41	3 13	3 51	4 26	4 55	5 34	5 54	6 22	...	...	...	...
Եէնի-գափու	...	...	...	7 57	...	8 58	...	...	10 34	10 53	11 32	12 4	1 10	1 46	2 45	3 17	3 55	4 30	4 59	5 38	...	6 26	...	...	...	...
Տավուտ փաշա	...	...	...	8 1	...	...	...	...	10 37	10 56	11 35	12 7	1 13	1 49	2 48	3 20	3 58	4 33	...	5 41	...	6 29	...	...	...	...
Սամաթիա	...	...	...	8 6	...	9 4	...	...	10 42	11 1	11 40	12 12	1 18	1 54	2 53	3 25	4 3	4 38	5 5	5 46	...	6 34	...	...	...	...
Եէտի-գուլէ	6 37	7 10	7 41	8 12	8 33	9 10	9 31	10 1	10 46	11 4	11 45	12 15	1 21	1 59	2 58	3 28	4 9	4 41	5 10	5 49	6 4	6 39	...	...	...	...
Մագրիգիւղ	6 48	7 23	8 ...	8 24	...	9 22	...	...	10 58	...	11 58	...	...	2 11	3 9	...	4 21	...	5 22	...	6 16	6 50	...	...	...	...
Այ Ստեֆանօ	...	7 33	8 14	8 34	...	9 32	...	...	11 8	...	12 9	...	...	2 21	...	...	4 31	...	5 32	...	6 28	...	...	...	...	...
Քիւչիւք Չէք.	...	...	8 25	...	...	...	...	...	...	...	12 18	...	...	...	...	...	...	...	...	...	6 37	...	...	...	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ

	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	61	63	1				
	Առաւօտ												Իրիկուն													
	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քիւչիւք Չէք.	...	6 34	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 24	...	...	...	...	...	...	...	...	6 38	...	...	...	...
Այ Ստեֆանօ	...	6 44	...	7 45	...	8 44	...	9 38	...	...	11 20	...	1 34	...	2 33	...	...	...	4 48	5 39	...	6 51	...	...	...	...
Մագրիգիւղ	6 ...	6 55	7 24	7 57	...	8 55	...	9 49	...	...	11 31	...	1 45	...	2 44	3 20	...	...	4 59	5 50	...	7 5	...	...	...	...
Եէտի-գուլէ	6 13	7 8	7 37	8 11	8 38	9 9	9 37	10 2	10 12	11 12	11 44	12 48	1 58	2 23	2 57	3 33	4 8	4 46	5 14	6 4	6 38	7 26	...	...	...	...
Սամաթիա	6 17	7 12	7 41	8 15	8 42	9 13	9 41	...	10 16	11 16	11 48	12 52	2 2	2 28	3 1	3 37	4 12	...	5 19	6 08	6 42	...	...	...	...	...
Տավուտ փաշա	6 22	7 17	7 46	...	8 47	...	9 46	...	10 21	11 21	11 53	12 57	...	2 33	3 6	3 42	4 17	...	5 24	6 13	6 47	...	...	...	...	...
Եէնի-գափու	6 25	7 20	7 49	8 21	8 50	9 19	9 49	...	10 24	11 24	11 56	1 ...	2 8	2 36	3 9	3 45	4 20	...	5 28	6 16	6 50	...	...	...	...	...
Գումգափու	6 30	7 25	7 54	8 26	8 55	9 24	9 54	10 11	10 29	11 29	12 1	1 5	2 12	2 41	3 14	3 50	4 25	4 56	5 33	6 21	6 54	7 40	...	...	...	...
Կ. Պոլիս	6 39	7 34	8 3	8 35	9 4	9 33	10 3	10 20	10 38	11 38	12 10	1 14	2 21	2 50	3 23	3 59	4 34	5 5	5 42	6 30	7 3	7 50	...	...	...	...

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամէն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մաքրի գիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց մինչեւ բանող կառախմբոց մէջ Ուրբաթ և Կիրակի օրերն Թիւ 20 կառախումբը կանգ պիտի առնու ի Ֆլօրիա։